

Part

Svenska Bilsportförbundet, org.nr 802000-3425, Box 705, 191 27 Sollentuna

Ombud: Advokaterna Ulf Djurberg och Maria Lehmann-Horn,
Setterwalls Advokatbyrå, Arsenalsgatan 6, Box 1050, 101 39 Stockholm

Saken

Konkurrensbegränsande samarbete enligt 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)
och artikel 101 i EUF-fördraget

Beslut

Konkurrensverket meddelar med stöd av 3 kap. 1 § och 6 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579) följande ålägganden.

1. Svenska Bilsportförbundet ska ändra punkterna 7.1 och 7.2 i sina Gemensamma regler (G) så att de inte längre begränsar möjligheten för licensinnehavare att anmäla sig till, delta i eller inneha uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av Svenska Bilsportförbundet, utöver vad som är nödvändigt och proportionerligt för att säkerställa att bilsporttävlingar inom ramen för Svenska Bilsportförbundet ska kunna anordnas och genomföras på ett säkert, rättvist och välordnat sätt, eller ett därmed jämförbart erkänt legitimt syfte.
2. Svenska Bilsportförbundet ska vidare ändra sina Gemensamma regler så att det tydligt framgår att om licensinnehavare, med beaktande av åläggandet i punkt 1, har begränsad rätt att anmäla sig till, delta i eller inneha uppdrag vid

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Torsgatan 11
Telefon 08-700 16 00
Fax 08-24 55 43
konkurrensverket@kkv.se

bilsporttävling som inte sanktionerats av Svenska Bilsportförbundet, ska berörda licensinnehavare ha möjlighet att begära motiverade beslut i enskilda fall och få beslut överprövade av en opartiskt sammansatt instans, såsom Riksidrottsförbundets skiljenämnd eller allmän domstol.

3. Svenska Bilsportförbundet ska på ett tydligt sätt informera alla sina medlemmar om innehållet i punkterna 1 och 2 ovan. Informationen ska även finnas lättillgänglig på Svenska Bilsportförbundets hemsida under ett år från och med den tidpunkt som anges i punkt 4.
4. Åläggandena i punkterna 1-3 ska ha genomförts senast den 15 juli 2011. Åläggandena förenas med vite om en miljon (1 000 000) kronor.
5. Svenska Bilsportförbundet ska skriftligen informera Konkurrensverket om vilka åtgärder som vidtagits för att genomföra åläggandena i punkterna 1-3 senast den 10 augusti 2011.

Beslutet gäller omedelbart.

Innehåll

Part	1
Saken	1
Beslut	1
Sammanfattning	5
Disposition	9
SBF	9
Bakgrund	11
RF och idrottens organisation i Sverige	11
Allmänna förutsättningar för anordnande av bilsporttävlingar i Sverige	13
Verksamheten inom ramen för SBF	15
Bilsporttävlingar.....	15
Tävlingsbestämmelser	17
Tävlingslicenser till deltagare	18
Funktionärslicenser.....	19
Olycksfallsförsäkring.....	19
Banlicenser	19
Organisation av bilsporttävlingar utanför SBF	20
SCL Racing/SMA.....	20
Övriga	21
RF:s och SBF:s regler om lojalitetsplikt och bestraffning	22
Relevanta bestämmelser i RF:s regelverk	22
RF om lojalitetsplikten för medlemmar	23
Relevanta bestämmelser i SBF:s regelverk	24
SBF om lojalitetsplikten för deltagare i tävling.....	26
SBF om lojalitetsplikten för funktionärer	27
Andra uppgifter angående lojalitetsplikten.....	28
Konkurrensverkets bedömning av de utredda förfarandena	29
Inledning	29
Relevant marknad.....	30
Allmänt.....	30
Relevant produktmarknad	30
Relevant geografisk marknad	33
Slutsats relevant marknad	33
Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § KL.....	33
Allmänt.....	33
Företagskriteriet	33
Avtalskriteriet – beslut av företagssammanslutning	35
Konkurrensbegränsning	36

Märkbarhet.....	42
Idrottens särart och frågan om legitima syften	42
Analysmetod.....	42
Av SBF anförda syften med reglerna	45
Prövning av syftena och om konkurrensbegränsningarna är nödvändiga och proportionerliga	46
Undantag enligt 2 kap. 2 § KL.....	48
Samhandel	49
Sanktion mot överträdelsen	50
Åläggande.....	50
Utformningen av åläggandet	50
Vite	51

Sammanfattning

- 1 Svenska Bilsportförbundets (SBF) regler om tävlingslicens och funktionärslicens i punkterna 7.1 och 7.2 i SBF:s Gemensamma regler (G),¹ förbjuder innehavare av SBF-licens att anmäla sig till, delta i eller inneha uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF. En medlem som deltar som tävlande eller innehar uppdrag som funktionär i en icke-sanktionerad tävling, bryter mot bestämmelsen i G 7.1 respektive G 7.2 och kan därmed anmälas till bestraffning enligt reglerna i 14 kap. i Sveriges Riksidrottsförbunds stadgar. Besträffningen kan innebära att den enskilde personen avstängs från att delta i idrottsverksamheten under viss tid och därmed att licensen dras in under avstängningstiden.
- 2 Konkurrensverket har utrett om den lojalitetsplikt för innehavare av SBF-licens som ovan beskrivna regler i G 7.1 och G. 7.2 i SBF:s Gemensamma regler ger uttryck för utgör ett konkurrensbegränsande samarbete som står i strid med 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579), KL, eller artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt² (EUF-fördraget), därför att produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras.
- 3 Vidare har Konkurrensverket utrett det förhållandet att det i SBF:s regelverk saknas ett system för en innehavare av SBF-licens att erhålla godkännande för att anmäla sig till, delta i eller inneha uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF. Därmed saknas även ett regelverk som möjliggör en opartisk prövning av ett sådant beslut. Utredningen har i denna del inriktats på om nämnda förhållanden strider mot förbudet i 2 kap. 1 § KL eller artikel 101 i EUF-fördraget, genom att ordningen förstärker ett konkurrensbegränsande samarbete.
- 4 Konkurrensverket gör följande bedömning.
- 5 Konkurrensverket har funnit att den relevanta produktmarknad som främst berörs i ärendet är marknaden för anordnande av bilsporttävlingar. Den geografiska marknaden omfattar hela Sverige.
- 6 Konkurrensverket har även funnit att medlemsföreningarna i SBF är självständiga organ som bedriver ekonomisk verksamhet när de står som arrangörer för bilsporttävlingar och andra evenemang. De utgör därför företag i konkurrensrättslig mening. Bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler utgör ett beslut av en sammanslutning av företag. De

¹ Gemensamma regler (G) Utgåva 2011/2, inkl. Officiella Meddelanden t.o.m. vecka 50/2010, ab 110, dnr 709/2009.

² EUT, C 83/47, den 30 mars 2010.

självständiga beslut som SBF:s medlemsföreningar fattar avseende sina medlemmar är däremot inte föremål för prövning i detta ärende.

- 7 Konkurrensverket har vidare funnit att punkterna G 7.1 och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler i dess nuvarande utformning innebär att licensinnehavare i princip alltid är förhindrade att delta i och inneha uppdrag vid bilsporttävlingar utanför SBF. Inte heller i praktiken ger SBF licensinnehavare tillstånd att delta i kommersiella tävlingsarrangemang som konkurrerar med SBF och deras intressen. Med hänsyn till de straff som kan komma i fråga för tävlande och funktionärer vid en eventuell överträdelse, hindrar bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 enskilda licensinnehavare från att delta i bilsporttävlingar som arrangeras utanför ramen för SBF:s verksamhet. Eftersom en mycket stor andel av funktionärer och förare inom bilsporten redan idag är anslutna till SBF, innebär bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 att det är svårt för aktörer att anordna såväl traditionella bilsporttävlingar som nya tävlingsformer utanför SBF:s verksamhet.
- 8 Med beaktande av ovanstående har Konkurrensverket funnit att SBF:s bestämmelser om tävlings- och funktionärslicenser i G 7.1 och G 7.2 objektivt sett kan anses ha ett konkurrensbegränsande syfte. Under alla omständigheter leder de ifrågasatta reglerna till ett konkurrensbegränsande resultat.
- 9 Vidare har Konkurrensverket funnit att det förhållandet att SBF:s regelverk saknar en ordning för godkännande av anmälan till, deltagande i eller innehav av uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF, samt därmed en rätt för licensinnehavare att få beslut motiverade och prövade av en opartiskt sammansatt instans, påverkar konkurrensen och innebär en förstärkning av ett konkurrensbegränsande samarbete.
- 10 Aktuella bestämmelser i SBF:s regelverk begränsar konkurrensen på den relevanta marknaden på ett märkbart sätt.
- 11 Konkurrensverket har även utrett i vilken utsträckning SBF:s regler, trots att de begränsar konkurrensen på marknaden i fråga, kan vara rättfärdigade på grund av legitima syften som är hänförliga till idrottens särart.
- 12 SBF har bl.a. gjort gällande att de aktuella bestämmelserna syftar till att säkerställa att idrottens verksamhetsidé (tillhandahållande av idrott åt alla) uppnås, att skapa förutsättningar för icke-kommersiell ungdomsverksamhet, och att säkerställa den idrottsliga och säkerhetsmässiga aspekten av tävlandet och tävlingen. SBF har även framhållit idrottens sociala, fostrande och kulturella betydelse och betydelsen av den pyramidstruktur som kännetecknar organisationen. Enligt SBF ska KL:s bestämmelser därför inte tillämpas.

- 13 Idrottens specifika karaktär och dess struktur som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion erkänns i artikel 165 i EUF-fördraget. Av EU-domstolens praxis och Europeiska kommissionens uttalanden framgår att vissa konkurrensbegränsande regleringar som är en naturlig del av idrotten, och som inte syftar till att skydda idrottsorganisationer från konkurrens, kan vara rättfärdigade med beaktande av dess legitima syften. Det framgår även att idrottssektorn inte är generellt undantagen från tillämpningen av konkurrensreglerna, utan en bedömning ska göras i varje enskilt fall.
- 14 Konkurrensverket har i detta ärende beaktat idrottens särdrag inom ramen för den analysmetod som EU-domstolen etablerat. Av denna följer att regler som har ett i sig legitimt syfte inte får ge upphov till begränsningar som går utöver det som är nödvändigt och proportionerligt för att uppnå syftet med reglerna. Även legitima syften måste således vägas mot intresset av en fungerande konkurrens.
- 15 Konkurrensverket har funnit att ett antal av de syften som SBF anfört, såsom tillhandahållande av idrott åt alla, icke-kommersiell ungdomsverksamhet och anordnade av bilsporttävlingar på ett rättvist, säkert och välordnat sätt, i sig kan vara legitima och kan därmed i viss utsträckning rättfärdiga en begränsning av konkurrensen. Konkurrensverket har dock funnit att dessa syften kan uppnås även om innehavare av SBF-licens i viss utsträckning tillåts delta i eller inneha uppdrag vid evenemang utanför SBF. Bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 ger därmed upphov till konkurrensbegränsningar som är mer långtgående än vad som är nödvändigt och proportionerligt för att uppnå något legitimt syfte.
- 16 Aktuella bestämmelser i SBF:s regelverk, i dess nuvarande utformning, strider således mot förbudet i 2 kap. 1 § KL även med beaktande av idrottens särart.
- 17 Konkurrensverket har funnit att förutsättningarna för undantag enligt 2 kap. 2 § KL inte är uppfyllda.
- 18 Med hänsyn till att SBF:s nämnda bestämmelser påverkar möjligheten för aktörer från andra medlemsstater att anordna bilsporttävlingar i Sverige, påverkas även handelsmönstret mellan medlemsstaterna. Därmed ska även artikel 101 i EUF-fördraget tillämpas. Vad Konkurrensverket framfört om 2 kap. 1 § KL och 2 kap. 2 § KL gäller också artikel 101 (1) och (3) i EUF-fördraget.

- 19 Bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 strider mot 2 kap. 1 § KL samt artikel 101 (1) i EUF-fördraget och är därmed förbjudna. Av 2 kap. 6 § KL respektive artikel 101(2) i EUF-fördraget följer att de aktuella bestämmelserna, såsom de är utformade, är ogiltiga.
- 20 Konkurrensverket ålägger SBF att ändra bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 så att de inte längre begränsar möjligheten för licensinnehavare att anmäla sig till, delta i eller inneha uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF, utöver vad som är nödvändigt och proportionerligt för att säkerställa att bilsporttävlingar inom ramen för SBF ska kunna anordnas och genomföras på ett säkert, rättvist och välordnat sätt, eller ett därmed jämförbart erkänt legitimt syfte.
- 21 SBF ska vidare ändra sina Gemensamma regler så att det tydligt framgår att om licensinnehavare, med beaktande av åläggandet i föregående punkt, har begränsad rätt att anmäla sig till, delta i eller inneha uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF, ska berörda licensinnehavare ha rätt att erhålla motiverade beslut i enskilda fall och få beslut överprövade av en opartiskt sammansatt instans, såsom Riksidrottsförbundets skiljenämnd eller allmän domstol.
- 22 Beslutet om åläggande förenas med vite.
- 23 SBF ska på ett tydligt sätt informera alla sina medlemmar om innehållet i åläggandet. Informationen ska även finnas lättillgänglig på SBF:s hemsida under ett år.
- 24 SBF ska även informera Konkurrensverket om vilka åtgärder som vidtas för att efterkomma åläggandet.

Disposition

- 25 Inledningsvis ges en bakgrundsbeskrivning av idrottens organisation i Sverige. Därefter följer en beskrivning av SBF och dess medlemmar samt en redogörelse för hur bilsporttävlingar arrangeras inom landet av SBF och andra aktörer. Sedan redovisas Sveriges Riksidrottsförbunds (Riksidrottsförbundet, RF) och SBF:s regler om lojalitetsplikt och bestraffning. Efter detta följer Konkurrensverkets skäl för beslutet, där Konkurrensverket först redogör för bedömningen av den relevanta marknaden, företagskriteriet och avtalskriteriet. Därpå följer en bedömning av om de ifrågasatta bestämmelserna har till syfte eller till resultat att begränsa konkurrensen på ett märkbart sätt. Därefter behandlas frågan om bestämmelserna kan rättfärdigas av legitima syften och det som brukar kallas idrottens särart. Efter detta behandlas frågan om undantag respektive samhandel. Avslutningsvis hantearas lämpliga sanktioner, innefattande åläggandets utformning och vitets storlek.

SBF

- 26 SBF (org.nr 802000-3425) är en ideell förening som RF (org.nr 802002-8166) antagit som s.k. specialidrottsförbund (SF) för bilsporten i Sverige.³ SBF har till ändamål att främja och administrera bilsporten i Sverige⁴, vilket bl.a. innefattar att utfärda regler och bevilja tillstånd att anordna tävlingar, däribland mästerskapstävlingar.⁵ Vidare anordnar SBF utbildningar och utfärdar licenser dels till funktionärer vid tävlingar som anordnas av motorklubbar som är medlemmar i SBF, dels till deltagare i tävlingarna. Härutöver besiktigar SBF banor m.m.⁶
- 27 SBF har vidare till uppgift att företräda bilsporten internationellt. Förbundet har även till ändamål att "utbilda funktionärer och aktiva, verka för höjande av trafikulturen samt stimulera den fordonstekniska utvecklingen".⁷
- 28 SBF består av ca 470 motorklubbar, vilka år 2010 hade drygt 104 000 medlemmar. SBF är indelat i 12 specialidrottsdistriktsförbund.⁸ Motorklubbarna arrangerar tävlingar och andra evenemang inom de olika bilsportgrenarna bilorientering, crosskart, dragracing, drifting, folkrace, historisk bilsport,

³ Förbundet är sedan 1962 medlem i RF. Se SBF:s stadgar 1 kap. 3 §, ab 58, dnr 709/2009.

⁴ SBF:s stadgar 1 kap. 1 §, ab 58, dnr 709/2009.

⁵ Se SBF:s Gemensamma regler (G) utgåva 2011/2, ab 110, dnr 709/2009.

⁶ Ab 8, dnr 114/2009.

⁷ Se 1 kap. 1 § SBF:s stadgar, ab 58, dnr 709/2009.

⁸ Se SBF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 25, ab 113, dnr 709/2009.

karting, offroad, racing, radiostyrd bilsport, rally, rallycross/backe, virtuell bilsport och enkla tävlingsformer.⁹

- 29 SBF är som riksorganisation ansluten till Fédération Internationale de l'Automobile (FIA) vilken är den internationella organisation som utfärdar bestämmelser och övervakar tillämpningen av dessa vad avser tävlingar inom bilsport.¹⁰
- 30 SBF:s dotterbolag Svenska Bilsportförbundet Motorsport AB bedriver motorsportverksamhet och organiserar tävlingsserier på SM-nivå i samarbete med andra arrangörer inom olika bilsportgrenar. Därutöver består verksamheten i sponsorservice, talangutveckling, konferens och utbildning, förlagsverksamhet, att äga och förvalta fast egendom, kapitalförvaltning samt därmed förenlig verksamhet.¹¹
- 31 SBF-koncernen (exklusive motorklubbarna) omsatte år 2010 sammanlagt 32,4 miljoner kronor, varav intäkter från utfärdande av tävlingslicenser utgjorde 15,5 miljoner kronor. I intäkterna ingick även bidrag från RF med 5,6 miljoner kronor och medlemsavgifter med 0,9 miljoner.¹² Intäkterna i övrigt kommer från kurser, tävlingstillstånd, registreringsbesiktningar, vagnböcker, ID-handlingar, homologering (typgodkännande), Bilsportgalan m.m.¹³ SBF har uppgett att eventuellt överskott återinvesteras i verksamheten.¹⁴

⁹ Se SBF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 4-17, ab 113, dnr 709/2009.

¹⁰ Se SBF:s Gemensamma Regler (G) 1.1., ab 110, dnr 709/2009. SBF är medlem i FIA sedan 1969, se 1 kap. 3 § i SBF:s stadgar, ab 58, dnr 709/2009.

¹¹ Bolagsordningen för Svenska Bilsportförbundet Motorsport AB, ab 74, dnr 709/2009.

¹² Se SBF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 26, ab 113, dnr 709/2009.

¹³ Ab 61, dnr 114/2009.

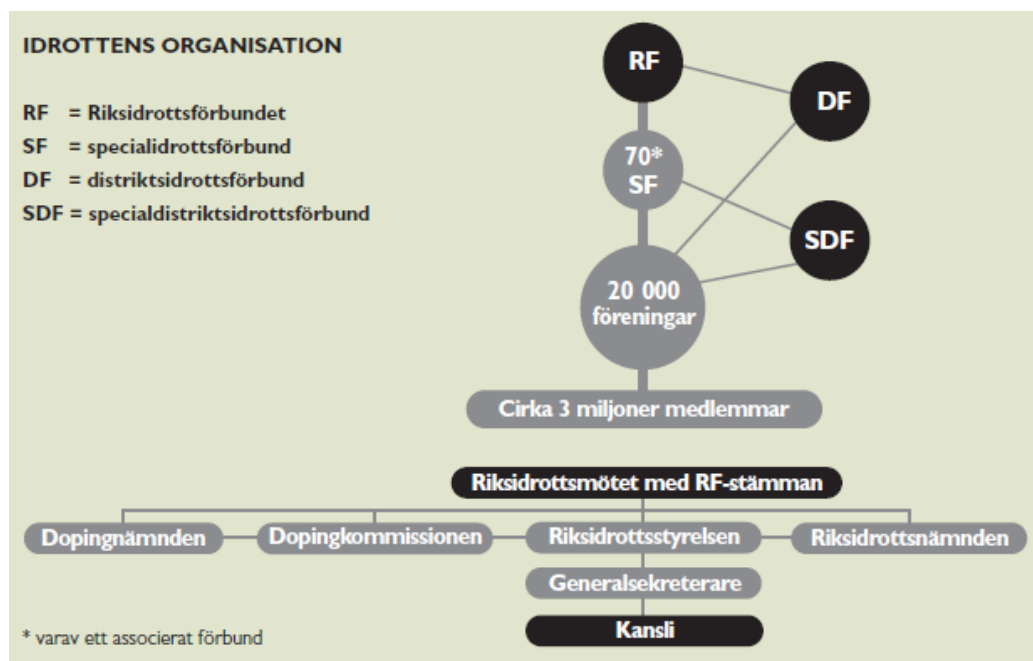
¹⁴ Ab 107, s. 9, dnr 709/2009.

Bakgrund

RF och idrottens organisation i Sverige

32 Idrott kan utövas i organiserad form eller i oorganiserad form. I Sverige har ca 3 miljoner enskilda idrottsutövare valt att gå med i en idrottsförening som är ansluten till Riksidrottsförbundet (RF) för att utöva sin idrott. Den organiserade idrotten inom RF består i dag av ca 20 000 ideella idrottsföreningar.¹⁵

33 Den svenska idrottsrörelsen är organiserad enligt nedanstående figur.¹⁶

Figur 1. Den svenska idrottsrörelsens organisation år 2010.

34 RF är en paraplyorganisation för i stort sett hela den svenska idrottsrörelsen. Av 2 kap. 2 § RF:s stadgar följer att RF består av specialidrottsförbund (SF) med till dem anslutna ideella föreningar som bedriver idrottslig verksamhet. Genom medlemskap i specialidrottsförbund blir förening också ansluten till RF.

35 RF har till uppgift att ansvara för idrottsrörelsens gemensamma angelägenheter både nationellt och internationellt. RF stöttar medlemsförbunden, särskilt på områden där förbunden själva inte har anledning att avsätta resurser eller där de saknar kompetens, samt företräder idrottsrörelsen i kontakter med myndigheter och politiker.

¹⁵ RF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 2, ab 114, dnr 709/2009.

¹⁶ RF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 55, ab 114, dnr 709/2009.

- 36 Det är RF som fördelar statens stöd till idrotten.¹⁷ Enligt förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet, får bidrag beviljas till föreningar och förbund som är anslutna till RF, Sveriges olympiska kommitté och till huvudmän som är ansvariga för utbildning vid riksiddrotts-gymnasier. Vikten av att bidragen inte används på sådant sätt att konkurrensen med utomstående näringsidkare snedvrids har betonats i samband med att RF fått uppdrag att fördela stöd.¹⁸ RF har således ett visst myndighetsliknande inslag men är liksom specialiddrottsförbunden och föreningarna en privaträttslig organisation som styrs av medlemmarna.¹⁹
- 37 Ett specialiddrottsförbund ska bedriva den idrottsliga verksamhet för vilken det är organiserat enligt av specialiddrottsförbundet antagna stadgar och tävlingsregler.²⁰ För närvarande finns det 70 specialiddrottsförbund anslutna till RF²¹, varav SBF företräder bilsporten.
- 38 Specialiddrottsdistriktsförbunden (SDF) är specialiddrottsförbundens (SF) regionala organ och organiserar respektive idrott inom sitt distrikt. Distriktsiddrottsförbunden (DF) är RF:s regionala kontor. De enskilda föreningarna är medlemmar i specialiddrottsförbund samtidigt som de administrativt tillhör ett specialiddrottsdistriktsförbund och ett distriktsförbund. De enskilda medlemmarna eller idrottsutövarna är medlemmar i de enskilda föreningarna.²²
- 39 En förening som erhåller medlemskap i ett specialiddrottsförbund betalar en av Förbundsårsmötet beslutad årsavgift och förbinder sig att följa de gemensamma regelverk som gäller för samtliga föreningar inom aktuellt specialiddrottsförbund.²³
- 40 Medlemskapet i en idrottsförening är frivilligt och en medlem kan när som helst välja att avsluta sitt medlemskap. Så länge medlemskapet gäller har dock medlemmen förbundit sig att följa det regelverk som finns inom organisationen. En förening är ett självständigt organ inom idrottsorganisationen vilket bl.a. innebär att föreningarna själva, genom medlemmarna, antar sina stadgar.²⁴ Dessa får dock inte strida mot RF:s stadgar eller de principer RF:s stadgar grundar sig på.²⁵

¹⁷ Lagen (1995:361) om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund.

¹⁸ Se prop. 2008/09:126 Statens stöd till idrotten, s. 29-31.

¹⁹ Ab 54, dnr 114/2009.

²⁰ 11 kap. 2 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

²¹ Se RF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 2 och s. 64, ab 114, dnr 709/2009.

²² Ab 54, dnr 114/2009 samt RF:s verksamhetsberättelse år 2009, ab 61, dnr 709/2009.

²³ Ab 54, dnr 114/2009.

²⁴ Ab 54, dnr 114/2009.

²⁵ Se 8 kap. 5 § 1 p i RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

- 41 RF:s stadgar innehåller en grundläggande bestämmelse som ålägger medlemmarna en lojalitetsplikt. Även SBF:s Gemensamma regler ger uttryck för en lojalitetsplikt. RF:s och SBF:s regler om lojalitetsplikt och bestraffning vid brott mot lojalitetsplikten behandlas mer utförligt i senare avsnitt.
- 42 RF hade år 2010 intäkter om ca 1 767 miljoner kronor, varav stöd från staten uppgick till ca 1 703 miljoner kronor, uppdragsersättningar till ca 2,9 miljoner kronor, intäkter av utförda tjänster till ca 41 miljoner kronor och spon-sormedel till ca 20 miljoner kronor.²⁶
- 43 Den största delen av statens stöd till idrotten går till idrottsföreningarna som lokalt aktivitetsstöd. Dessutom går en betydande del till specialidrotts-förbund och satsningar på barn- och ungdomsidrott.²⁷

Allmänna förutsättningar för anordnande av bilsporttävlingar i Sverige

- 44 Bilsporttävlingar i Sverige arrangeras huvudsakligen av de motorklubbar som är medlemmar i SBF, men även av andra företag och privatpersoner.²⁸
- 45 Arrangören bjuder in tävlande och publik, och kan även erbjuda reklam-plats till sponsorer och upplåta sändningsrättigheter till tv-bolag. Möjliga intäkter för arrangören härrör från försäljning av starttillstånd till de tävlande, publikbiljetter, tv-rättigheter, reklamplats och kringförsäljning m.m. Även bidrag från kommuner kan vara en möjlig intäktskälla för arran-görer.²⁹ De tävlande har i sin tur möjlighet att vinna prispengar samt gene-rera egna sponsorintäkter. Det kan i vissa fall även vara aktuellt för en arrangör att betala tävlande för att delta i arrangemanget för att på så sätt locka publik och sponsorer.
- 46 För att organisera och genomföra tävlingar inom bilsport krävs, förutom tävlande, publik och finansiering, även tillgång till funktionärer, banor och vederbörliga tillstånd från polis och andra myndigheter. Därutöver krävs enligt lag en motortävlingsförsäkring som skyddar tredje man under täv-ling.³⁰
- 47 Banor som används till bilsporttävlingar ägs bl.a. av motorklubbar och privata företag. Större bananläggningar finns exempelvis i Mantorp, Kågeröd (Ring Knutstorp), Karlskoga (Gelleråsen), Sturup, Falkenberg och Kalix.

²⁶ Se RF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 32, ab 114, dnr 709/2009.

²⁷ Se RF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 36, ab 114, dnr 709/2009.

²⁸ Ab 8 och 22, dnr 114/2009.

²⁹ Se t.ex. Svenska Rallyt AB:s årsredovisning för räkenskapsåret 2008/2009, s. 7 not 1. Ab 53, dnr 709/2009.

³⁰ Lag (1976:357) om motortävlingsförsäkring. Se även ab 22, dnr 114/2009.

- 48 Enligt 2 kap. 4 § 2 stycket ordningslagen (1993:1617) krävs tillstånd att anordna tävlingar eller uppvisningar i motorsport. Enligt 2 kap. 6 § ordningslagen ska en sådan ansökan göras hos polismyndigheten.
- 49 Rikspolisstyrelsen har gett ut föreskrifter och allmänna råd om motorsport på bana och i terräng.³¹ Enligt föreskrifterna ska en ansökan om tävlings-tillstånd ges in till polismyndigheten senast fyra veckor före tävlingen eller uppvisningen.³² Innan tillstånd meddelas ska polismyndigheten kontrollera att bananläggningens skick stämmer överens med godkännanderitningen. En bana ska besiktigas och godkännas av polismyndigheten innan den används för första gången. I föreskrifterna uppställs vidare krav på och ges allmänna råd om bl.a. skyddsanordningar, sjukvårdsberedskap, beredskap mot brand och utformning av publikområden.³³
- 50 Det krävs enligt 43 § och 45 § väglagen (1971:948) tillstånd från väghållningsmyndighet eller länsstyrelse om en bana kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande.
- 51 Motorsportbanor är anmälningspliktiga verksamheter enligt 9 kap. 6 § miljöbalken och 21 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Det är kommunens nämnd för miljöfrågor som tar emot och behandlar anmälningarna. Naturvårdsverket har det centrala ansvaret för att vägleda tillsynsmyndigheternas arbete enligt miljöbalken och har utfärdat allmänna råd (NFS 2004:16) till 2 kap. och 26 kap. 19 § miljöbalken om buller från bl.a. motorsportbanor.³⁴
- 52 Enligt lag (1976:357) om motortävlingsförsäkring ska en motortävlingsförsäkring finnas vid tävling med motordrivet fordon inom inhägnat tävlingsområde. Försäkringsplikten fullgörs av den som anordnar tävlingen. Saknas sådan anordnare, fullgörs istället försäkringsplikten av tävlingsområdets ägare eller den till vilken området har upplåtits för tävling. Genom lagens regler ersätts tredje man, t.ex. publik, vid eventuella skador. Från motortävlingsförsäkring utgår däremot inte ersättning för skada som tillfogas förarna eller fordonen.

³¹ RPSFS 2009:09, FAP 512-1 och RPSFS 2009:22, FAP 512-2.

³² Se 10 kap. 1 § RPSFS 2009:09, FAP 512-1 och 6 kap. 1 § RPSFS 2009:22, FAP 512-2.

³³ Se 9 kap. RPSFS 2009:09, FAP 512-1.

³⁴ Uppgifter från Naturvårdsverkets hemsida, ab 86, dnr 709/2009.

Verksamheten inom ramen för SBF

- 53 Den verksamhet inom ramen för SBF som är relevant i detta ärende, och som därför beskrivs nedan, utgörs huvudsakligen av anordnande av bil-sporttävlingar, utfärdande av tävlingsbestämmelser, tillhandahållande av tävlingslicenser, tillhandahållande av funktionärslicenser, anslutning till olycksfallsförsäkring och tillhandahållande av banlicenser.

Bilsporttävlingar

- 54 Inom SBF arrangeras ca 1 100 tävlingar per år.³⁵ Som ovan nämnts är det medlemsföreningarna inom SBF, dvs. motorklubbarna, som anordnar tävlingar och andra evenemang inom ramen för SBF. Endast medlem i en motorklubb ansluten till SBF har rätt att delta i SBF:s tävlingsverksamhet, inklusive tävlingar om RF:s mästerskapstecken.³⁶
- 55 RF:s mästerskapstävlingar får endast anordnas i de idrottsgrenar för vilka mästerskap har godkänts av Riksidrottsstyrelsen.³⁷ Inom bilsport är det SBF, genom sina medlemsföreningar, som anordnar RF:s mästerskapstävlingar.³⁸ Styrelsen i SBF beslutar om vem som ska stå som arrangör för mästerskapstävlingar i de olika bilsportgrenarna. Motorklubbarna kan anmäla intresse om att få arrangera sådana tävlingar.³⁹
- 56 De till SBF anslutna motorklubbarna måste begära tillstånd av SBF för att anordna såväl mästerskapstävlingar som övriga tävlingar. För distrikts- och lokala tävlingar är specialidrottsdistriktsförbunden tillståndsgivare så länge inget annat har beslutats av Förbundsstyrelsen. Ett beviljat tillstånd förutsätter att erforderliga medgivanden från myndigheter och andra berörda inhämtas av den sökande. För att få ett tävlingstillstånd betalar arrangören en tävlingsavgift. Storleken på tävlingsavgiften varierar beroende på vilken bilsportgren som avses samt vilken typ av tävling som avses (svenska mästerskapstävlingar/SM, Rikstävling etc.) samt beroende på inom vilket specialidrottsdistriktsförbund tävlingen genomförs.⁴⁰ För de arrangörer av bilsporttävlingar som erhåller tävlingstillstånd av SBF eller ett specialidrottsdistriktsförbund ingår den obligatoriska motortävlingsförsäkringen i tävlingsavgiften.⁴¹

³⁵ SBF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 38, ab 113, dnr 709/2009.

³⁶ 12 kap. 3 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009 och 8 kap. 2 § SBF:s stadgar, ab 58, dnr 709/2009.

³⁷ 12 kap. 1 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009. RF:s mästerskapstävlingar omfattar, för såväl kvinnor som män: svenska mästerskapstävlingar (SM), svenska mästerskapstävlingar för juniorer (JSM), distriktsmästerskapstävlingar (DM) och distriktsmästerskapstävlingar för juniorer (JDM).

³⁸ 12 kap. 1 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

³⁹ Ab 8, dnr 114/2009.

⁴⁰ Jämför tillståndsavgifterna i Östergötlands bilsportförbund, Upplands Bilsportförbund, Stockholms Bilsportförbund samt SBF. Uppgifter från respektive förbunds hemsida. Ab 87-90, dnr 709/2009.

⁴¹ Se SBF:s Gemensamma Regler (G) 6, ab 110, dnr 709/2009.

- 57 En arrangör av en tävling inom ramen för SBF måste boka ett tävlingsdatum.⁴² Senast den 1 december varje år fastställs en tävlingskalender för det kommande året genom att tillståndsgivaren (SBF/specialidrottsdistriktsförbundet) godkänner bokat tävlingsdatum. När datum har godkänts anges tävlingen även på SBF:s webbplats. De tävlingar som har fått tillstånd av SBF och ingår i SBF:s tävlingskalender kallas för *sanktionerade*⁴³ tävlingar.⁴⁴
- 58 SBF har tillsammans med sitt dotterbolag Svenska Bilsportförbundet Motorsport AB avtal med företag och motorklubbar om arrangemang kring vissa särskilda bilsporttävlingar, kallade "events", bl.a. STCC och Svenska Rallyt.⁴⁵ Avtalen innebär bl.a. att företagen sköter kringarrangemang runt dessa bilsporttävlingar och ingår avtal med sponsorer och medieföretag.⁴⁶ Det är dock medlemsklubbarna inom SBF som står som arrangörer av tävlingarna och liksom för andra tävlingar gäller SBF:s respektive FIA:s regler.
- 59 Därutöver anordnar South Swedish Rally AB rallytävlingen South Swedish Rally, vilken återkommer årligen. Detta bolag ägs av ett antal distriktsförbund och motorklubbar som ingår i SBF, nämligen Södra Bilsportförbundet, Smålands Bilsportförbund och 14 motorklubbar i Småland, Blekinge och Skåne.⁴⁷
- 60 Vissa arrangemang utanför SBF som bedömts vara bra för utvecklingen av bilsporten såsom X-Games⁴⁸ och Monster Jam⁴⁹ har indirekt fått godkännande av SBF genom att SBF har hjälpt till att ordna försäkringar för arrangemanget. SBF:s egna försäkringar och licenser gäller dock inte vid arrangemang anordnade av andra än SBF-anslutna föreningar.⁵⁰ Ytterligare ett exempel på en tävling där deltagande indirekt har godkänts av SBF är SVK-pokalen⁵¹ som är en årlig s.k. regularity-tävling⁵² i Västerås. Tävlingen ansågs tjäna SBF:s syften då detta var en tävling som bedömdes vara bra för SBF:s medlemmar och säkerheten var hög.⁵³

⁴² Se SBF:s Gemensamma Regler (G) 4, ab 110, dnr 709/2009.

⁴³ Ordet sanktion i idrottssammanhang har betydelsen godkännande eller tillståndsgivande, se ab 54, dnr 114/2009.

⁴⁴ Se SBF:s Gemensamma Regler (G) 4, ab 110, dnr 709/2009.

⁴⁵ Ab 8, dnr 114/2009 och ab 63-69 dnr 709/2009.

⁴⁶ Ab 107, s. 8-9, dnr 709/2009.

⁴⁷ Se årsredovisning 2009-09-01 till 2010-08-31 för South Swedish Rally AB, ab 118, dnr 709/2009.

⁴⁸ X-Games är en årlig sporttävling med fokus på actionsporter och extremsporter som t.ex. snowboard och skateboard. Även vissa motorsporter ingår.

⁴⁹ Monster Jam är en kringresande amerikansk motorsportshow. Bakom arrangemanget står Feld Motor Sport som är en av världens största producenter av motorsportevenemang. Feld Motor Sports ingår i Feld Entertainment Inc. som är en av världens största underhållningsproducenter.

⁵⁰ Ab 107, s. 10, dnr 709/2009.

⁵¹ SVK-pokalen anordnas av Sportvagnsklubben i Västerås (SVK).

⁵² I en regularity-tävling kör de tävlande en snitslad bana i en viss snitthastighet.

⁵³ Ab 12, dnr 709/2009.

- 61 Av de ca 1 100 tävlingstillstånd som årligen utfärdas av SBF är, enligt SBF:s bedömning, ca 12 till 15 tävlingar att betrakta som "events", upp emot 1 000 tävlingar utgör lokala eller regionala tävlingar medan resterande ca 100 tävlingar utgörs av mästerskapstävlingar på riksnivå. År 2010 hade de tävlingar som arrangerades inom ramen för SBF ca 60 000 startande och över en miljon åskådare.⁵⁴
- 62 Alla rättigheter till ljudupptagning, film, video och TV-upptagning eller annan form av upptagning av rörliga bilder i kommersiellt syfte från bilsporttävlingar anordnade av till SBF anslutna klubbar eller av privata arrangörer, som har SBF:s sanktion, tillkommer uteslutande SBF. För att en arrangör ska kunna upplåta rättigheterna vidare eller själva utöva desamma krävs ett medgivande och tillstånd från SBF. Alla rättigheter till publicering av ovanstående ljud- eller bildupptagningar i kommersiellt syfte, tillkommer även de uteslutande SBF.⁵⁵
- 63 Arrangörer och tävlande har möjlighet att sälja reklamplats till sponsorer, och är då skyldiga att följa SBF:s föreskrifter om utformningen av reklam på bilar, förarens personliga utrustning, annonsblad och på banor.⁵⁶

Tävlingsbestämmelser

- 64 Enligt 5 kap. 2 § 2 p. i SBF:s stadgar åligger det Förbundsstyrelsen att "i huvudsaklig anslutning till FIA:s bestämmelser låta utarbeta och godkänna bestämmelser för tävlingars anordnande och genomförande, samt ansvara för att verksamheten bedrivs enligt gällande bestämmelser".⁵⁷
- 65 SBF:s Gemensamma regler (G) gäller enligt G 1.5 för samtliga bilsportgrenar, "i första hand, om inte annat uttryckligen angivits i respektive sportgrensreglemente".⁵⁸ I de Gemensamma reglerna återfinns bestämmelser om internationella, nationella och lokala tävlingar, tävlings- och funktionärslicenser samt om förbundsbesträffning.
- 66 Därutöver ger SBF ut detaljerade sportgrensspecifika regler vilka föreskriver hur olika tävlingsformer ska genomföras. Reglerna uppställer bl.a. krav på utformning av banor, närvaro av funktionärer, tekniska specifikationer för fordon etc.
- 67 Enligt SBF är deras regelverk mer långtgående än de föreskrifter som polisen har gett ut för motorsport. Detta beror, enligt SBF, på att förbundet har tagit på sig ett samhällsansvar i egenskap av företrädare för bilsporten.

⁵⁴ Se SBF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 38, ab 113, dnr 709/2009.

⁵⁵ Se SBF:s Gemensamma Regler (G) 9, ab 110, dnr 709/2009.

⁵⁶ Se SBF:s Gemensamma Regler (G) 11, ab 110, dnr 709/2009.

⁵⁷ Se SBF:s stadgar, ab 58, dnr 709/2009.

⁵⁸ Se respektive sportgren, <http://www.sbf.se/sportgrenar/racing/regler/>.

Enligt SBF är samarbetet mellan SBF, polisen, länsstyrelsen och andra myndigheter mycket gott och mer långtgående regler har inte behövt tas in i de allmänna föreskrifterna då myndigheterna har ansett att SBF:s regler är så heltäckande att säkerheten kan säkerställas.⁵⁹

- 68 Vid behov utfärdar ansvarigt specialidrottsdistriktsförbund kompletterande regler för distrikts- och lokala tävlingar inom de ramar som SBF föreskrivit. Lokalt är det, enligt G 1.4, motorklubbarna som ansvarar för att den verksamhet som bedrivs sker enligt gällande regler och inom de ramar som föreskrivits.⁶⁰

Tävlingslicenser till deltagare

- 69 Enligt G 7.1, ska varje deltagare i tävling, träning och uppvisning inneha tävlingslicens från SBF. Licenskravet gäller därmed bl.a. vid deltagande i de mästerskapstävlingar som SBF-anslutna klubbar arrangerar (t.ex. Svenska mästerskapstävlingar, SM, och distriktsmästerskapstävlingar, DM)⁶¹ samt vid de större tävlingar som arrangeras i enlighet med avtal med s.k. event-företag (t.ex. Scandinavian Touringcar Corporation AB, STCC).⁶²
- 70 SBF hanterar ca 20 000 tävlingslicenser på årsbasis.⁶³ För att erhålla en centralt utfärdad tävlingslicens krävs medlemskap i en SBF-ansluten klubb. Dessutom krävs att vederbörande genomgår en licensutbildning. Med tävlingslicens följer en försäkring. SBF-licenser och tillhörande försäkring gäller inte vid deltagande i arrangemang som inte sanktionerats av SBF.
- 71 SBF:s tävlingslicenser indelas i olika typer. Det finns bl.a. nationell-, internationell- och engångslicens. En tävlingslicens gäller för en bilsportgren men kan efter relevant utbildning utökas till ytterligare grenar. SBF utfärdar även licenser som gäller vid vissa speciella arrangemang, s.k. prova på-licenser.⁶⁴
- 72 G 7.1 ger även uttryck för en lojalitetsplikt för innehavare av SBF-licens. Mer om denna bestämmelse under särskild rubrik nedan.

⁵⁹ Ab 12, dnr 709/2009.

⁶⁰ Se SBF:s Gemensamma regler (G) 1.2-1.4, ab 110, dnr 709/2009.

⁶¹ Detta följer även av SBF:s Gemensamma regler (G) 7.1 och G 7.2, ab 110, dnr 709/2009.

⁶² AB 63-69, dnr 709/2009.

⁶³ Ab 13, dnr 709/2009.

⁶⁴ Se SBF:s Gemensamma regler (G) 7.1, ab 110, dnr 709/2009.

Funktionärslicenser

- 73 Enligt G 7.2 bör varje funktionär ha en funktionärslicens vid arrangemang sanktionerade av SBF. I de sportgrensspecifika reglerna anges de minimikrav på funktionärslicensklass som gäller för olika befattningar och tävlingsnivå för respektive gren.⁶⁵
- 74 SBF hanterar ca 20 000 funktionärslicenser på årsbasis. Funktionärslicensen är ett bevis på genomförd utbildning. SBF anordnar utbildningar och licensierar funktionärer till tävlingar som anordnas av SBF:s motorklubbar. För att få en centralt utfärdad licens måste man vara medlem i en SBF-ansluten klubb och under kalenderåret ha fyllt minst 15 år. Licenserna är gratis för innehavarna⁶⁶, däremot inte utbildningarna.⁶⁷
- 75 SBF:s funktionärslicenser indelas i två kategorier, tävlingsledning och teknik, samt i fyra klasser; A (riksnivå), B (distriktsnivå), C (klubbnivå) och D (introduktion). Licensen gäller för de befattningar som anges i de sportgrensspecifika reglerna.⁶⁸
- 76 G 7.2 ger även uttryck för en lojalitetsplikt för innehavare av funktionärslicens som utfärdats av SBF. Mer om denna bestämmelse under särskild rubrik nedan.

Olycksfallsförsäkring

- 77 Samtliga till SBF anslutna licensierade förare, passagerare, mekaniker, kartläsare och funktionärer är obligatoriskt försäkrade mot olycksfall i försäkringsbolaget Folksam. Anslutningen till försäkringen sker för förare och kartläsare i samband med att licensavgiften betalas eftersom försäkringspremien ingår som en del av denna avgift.⁶⁹ Funktionärer omfattas av olycksfallsförsäkringen då de utför uppdrag åt försäkrad organisation.⁷⁰

Banlicenser

- 78 SBF utfärdar banlicenser.⁷¹ En utfärdad banlicens innebär att banan kan användas för olika av SBF sanktionerade tävlingar.⁷² SBF utför banbesiktningar för fasta arenor.⁷³

⁶⁵ Se t.ex. SBF:s tävlingsregler Folkrace, FR 4.1.2, ab 97, dnr 709/2009.

⁶⁶ Ab 8, dnr 114/2009.

⁶⁷ Ab 13, dnr 709/2009 och Ab 61, dnr 114/2009.

⁶⁸ Se SBF:s Gemensamma Regler (G) 7.2, ab 110, dnr 709/2009.

⁶⁹ Broschyr med försäkringsinformation från SBF, ab 73, dnr 709/2009, se även SBF:s Gemensamma Regler (G) 6.1, ab 110, dnr 709/2009.

⁷⁰ Broschyr om RF:s Grundförsäkring och Kompletteringsförsäkring, s. 4, ab 94, dnr 709/2009.

⁷¹ Ab 8, dnr 114/2009.

⁷² Ab 8, dnr 114/2009.

⁷³ Ab 13, dnr 709/2009.

- 79 Det har tidigare varit oklart om de till SBF anslutna motorklubbarna har rätt att hyra ut sina banor till arrangörer som vill organisera och genomföra tävlingar utanför SBF:s verksamhet.⁷⁴ SBF har i skrivelse till Konkurrensverket den 5 februari 2010 förklarat att det numera står medlemsförening fritt att hyra ut sina banor till både klubbar inom SBF och till andra arrangörer.⁷⁵
- 80 När det gäller verksamhet på stora bananläggningar som Mantorp, Knutstorp, Gelleråsen, Sturup, Falkenberg och Kalix har SBF uppgett att SBF:s verksamhet motsvarar 20 procent av den totala verksamheten på de stora bananläggningarna, räknat i tid och omsättning. Enligt SBF står privata tävlingsarrangemang och annan privat verksamhet, som t.ex. bilklubbar, märkesklubbar, körskolor, upplevelseindustri och liknande, för resterande 80 procent.⁷⁶

Organisation av bilsporttävlingar utanför SBF

- 81 Vid sidan av de motorklubbar som anordnar bilsporttävlingar inom ramen för SBF:s verksamhet, finns endast ett fåtal aktörer verksamma.

SCL Racing/SMA

- 82 *SLC Racing AB* är ett privatägt bolag.⁷⁷ Verksamheten består bl.a. i att arrangera motorsporttävlingar och uthyrning av tidtagarutrustning till bilsporttävlingar. Vidare ger *SLC Racing AB* ut tävlingsregler för vissa bilsportgrenar.⁷⁸
- 83 *SLC Racing AB* tillhandahåller under varumärket *Svenska Motorsport Alliansen (SMA)* även administrativa tjänster till arrangörer av tävlingar inom vissa bilsportgrenar.⁷⁹ *SMA* är verksam inom bilsportgrenarna crosscart, dragracing, drifting, folkrace, karting, offroad, racing, långlopp och traktorpulling men även inom dragracing med mc/snöskoter, isbana/backe (mc), quad samt snöskoter.⁸⁰
- 84 Det är tävlingsarrangören som införskaffar samtliga tillstånd som krävs för att arrangera en tävling och som sköter ekonomin för den enskilda tävlingen. Tävlingsarrangörer, och köpare av *SMA*:s administrativa tjänster, kan vara såväl motorklubbar,⁸¹ företag som enskilda personer.⁸²

⁷⁴ Se ab 33-39, dnr 114/2009.

⁷⁵ Ab 12, dnr 709/2009.

⁷⁶ Ab 109, s. 8, dnr 709/2009.

⁷⁷ Bolaget ägs av en privatperson som startade verksamheten den 1 november 1993, ab 75, dnr 709/2009. *SMA*-verksamheten startade år 2008 enligt Expressen-artikel i ab 2 dnr 114/2009.

⁷⁸ Information från *SLC Racing AB*:s hemsida avseende tävlingar i *SLC Endurance*, 5-papp cupen samt 5 papp+, ab 91-93, dnr 709/2009.

⁷⁹ Ab 45, dnr 709/2009.

⁸⁰ Ab 78, dnr 114/2009.

⁸¹ Såväl medlemmar i SBF som fristående motorklubbar.

- 85 I den avgift som arrangören betalar till SLC Racing AB/SMA för ett tävlings-tillstånd ingår den lagstadgade motortävlingsförsäkringen.⁸³ SMA till-handahåller förar-försäkring samt motortävlingsförsäkringen genom avtal med Trygg Hansa. Det senare innebär att SMA står som tillståndsgivare för tävlingar.⁸⁴ SLC Racing AB utfärdar under varumärket SMA sammanlagt ca 100 tävlingstillstånd per år för evenemang inom bil- och motorsport.⁸⁵
- 86 För att delta i en s.k. SMA-tävling krävs att de tävlande har en licens-försäkring utfärdad av SMA.⁸⁶ Licensinnehavaren betalar försäkrings-premien direkt till försäkringsbolaget Euroaccident.⁸⁷ En SMA-licens gäller oavsett sportgren och förarens grad av skicklighet. För att erhålla en SMA-licens krävs att licenstagaren genomgår en webbaserad kurs och svarar på ett antal frågor om motorsport och säkerhet.⁸⁸ SMA har totalt sett ca 1 000 årsmedlemmar som är licensierade (fysiska personer, inte motorklubbar), varav ca 750 även är medlemmar i SBF-anslutna klubbar och licensierade i både SMA och SBF.⁸⁹
- 87 SMA anordnar även enklare funktionärsutbildningar,⁹⁰ som enligt uppgift från SBF är webbaserade.⁹¹
- 88 Vidare utfärdar SMA banlicenser. Verksamheten består i att SMA ger till-stånd till arrangörer att använda viss bana till det arrangemang som ska genomföras.
- 89 SLC Racing AB omsatte år 2010 ca 1 miljon kronor. År 2008 uppgick omsätt-ningen till ca 1,8 miljoner kronor och år 2005 omsatte bolaget närmare 3 mil-joner kronor.⁹²

Övriga

- 90 *Landracing motorförening* är en förening vars ändamål är att bedriva motors-portverksamhet med särskild målsättning att utveckla svensk motorsport för alla typer av fordon och utövare. Verksamheten syftar även till att ut-veckla metoder för att minska antalet olagliga tävlingar i samhället. Före-ningens medlemmar är fysiska personer. Vid tävlingar anordnade av Land-

⁸² Ab 14, dnr 709/2009.

⁸³ Ab 22, dnr 114/2009.

⁸⁴ Ab 33, dnr 114/2009.

⁸⁵ Ab 22, dnr 114/2009.

⁸⁶ Ab 3, dnr 114/2009.

⁸⁷ Ab 77, dnr 114/2009.

⁸⁸ Ab 22, dnr 114/2009.

⁸⁹ Ab 14, dnr 114/2009.

⁹⁰ Ab 48, dnr 709/2009.

⁹¹ Ab 107, s. 10, dnr 709/2009.

⁹² SLC Racings AB:s årsredovisning för år 2010, ab 119, dnr 709/2009.

racing är det SMA som utfärdar engångslicens eller årslicens till förarna.⁹³ Exempel på tävlingar som Landracing anordnat under år 2010 är Ullna High Speed Hero och Speed Weekend on Ice. Dessa tävlingar var enligt respektive inbjudan sanktionerade av SMA.⁹⁴

- 91 Svenska Tractor Pulling Klubben (STPK) eller klubbar tillhörande STPK anordnar tävlingar inom traktorpulling.⁹⁵ Även STPK utfärdar licenser för motortävlingar och löser motortävlingsförsäkring via SMA.⁹⁶ Traktorpulling ingår inte i SBF:s verksamhet.
- 92 Till arrangemang som anordnas av övriga aktörer kan även räknas *X-Games*, *Monster Jam* och *SVK-pokalen* som enligt SBF indirekt godkänts av SBF.⁹⁷ Se ovan under punkt 60.

RF:s och SBF:s regler om lojalitetsplikt och bestraffning

Relevanta bestämmelser i RF:s regelverk

- 93 En för RF grundläggande bestämmelse och princip återfinns i 8 kap. 8 § i RF:s stadgar. Där anges att medlem inte får delta i tävling eller uppvisning utan medgivande av föreningsstyrelsen eller, om denna så bestämt, av sektionsstyrelsen. Vidare anges att "*Är arrangören inte ansluten till det SF som är organiserat för att omhänderta den idrottsgren vilken tävlingen eller uppvisningen gäller, får medlemmen delta endast om detta SF har godkänt deltagandet.*"
- 94 Enligt 11 kap. 2 § RF:s stadgar, *får specialidrottsförbunds stadgar och tävlingsregler inte strida mot RF:s stadgar eller de principer RF:s stadgar grundar sig på. SBF har genom sitt medlemskap i RF accepterat att följa RF:s stadgar.*⁹⁸
- 95 Av 12 kap. 3 § RF:s stadgar följer att endast idrottsutövare som är medlem i förening ansluten till ett specialidrottsförbund har rätt att delta i SF:s tävlingsverksamhet.
- 96 Föreningar och medlemmar kan bestraffas för de förseelser som uppräknas i 14 kap. 2 § RF:s stadgar. Det är t.ex. bestraffningsbart att bryta mot specialidrottsförbunds, specialidrottsdistriktsförbunds eller annan tävlingsarrangörs tävlingsregler eller att underlåta att rätta sig efter vad som följer av bl.a. RF:s stadgar (se punkterna 11 och 16 i angiven bestämmelse).

⁹³ Utdrag från Landracings hemsida, ab 77, dnr 709/2009.

⁹⁴ Utdrag från Landracings hemsida, ab 78 samt ab 85, dnr 709/2009.

⁹⁵ Utdrag från Svenska Traktor Pulling Klubbens hemsida, ab 84, dnr 709/2009.

⁹⁶ Ab 70, dnr 114/2009.

⁹⁷ Ab 12, dnr 709/2009.

⁹⁸ Ab 54, dnr 114/2009.

- 97 Föreningar kan bestraffas med uteslutning enligt 8 kap. 2 § RF:s stadgar.⁹⁹ Enskilda personer kan bestraffas med tillrättavisning, böter och avstängning under högst två år.¹⁰⁰ Avstängning innebär att den enskilde personen inte får delta i tävling eller uppvisning och/eller utöva uppdrag i den idrottsgren inom vilken förseelsen har begåtts.¹⁰¹
- 98 Vidare kan en förening utesluta en enskild medlem, bl.a. på den grunden att medlem motarbetat föreningens verksamhet eller ändamål, dock högst sex månader (se 8 kap. 6 § RF).¹⁰²
- 99 Enligt 14 kap. 19 § RF:s stadgar är Riksidrottsnämnden högsta besvärinstans mot vars beslut talan inte får föras annat än i ärende avseende dopingförseelse enligt idrottens antidopingreglemente.

RF om lojalitetsplikten för medlemmar

- 100 Enligt RF har idrottens organisation och uppbyggnad utvecklats under drygt 100 år. Ett av motiven för att organisera idrotten var enligt RF att skapa enhetliga och rättvisa regler för den idrottsliga tävlingsverksamheten. RF har även framhållit den ideologiska grunden för den svenska idrottsrörelsen inom ramen för RF såsom den är uttryckt i kapitel 1 i RF:s stadgar: glädje och gemenskap, demokrati och delaktighet, allas rätt att vara med och rent spel.¹⁰³
- 101 Enligt RF har idrottens ”pyramidliknande struktur” vuxit fram för att möjliggöra tävlingsverksamhet under ordnade och rättvisa former.¹⁰⁴ Idrottens organisationer, med deras medlemskaprättsliga uppbyggnad och struktur (nationellt som internationellt), måste enligt RF anses ha rätt att kräva att deras medlemmar är lojala mot det regelverk de själva direkt eller indirekt har fastställt.¹⁰⁵
- 102 Den grundläggande regeln i 8 kap. 8 § RF:s stadgar slår enligt RF inte bara vakt om idrottens demokratiska struktur, utan värnar också om att hålla ihop idrotten så att de delar som anses vara kommersiellt intressanta inte helt och hållet hamnar i kommersiella intressenters händer. Enligt RF får idrott i sig inte bli en produkt som enbart kan köpas av dem som har råd.¹⁰⁶

⁹⁹ Se RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

¹⁰⁰ Se 14 kap. 3 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

¹⁰¹ Se 14 kap. 6 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

¹⁰² Se RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

¹⁰³ Se ingressen till SBF:s Gemensamma Regler (G), ab 110, dnr 709/2009 och ab 107, s. 2, dnr 709/2009.

¹⁰⁴ Ab 27, s. 2, dnr 709/2009.

¹⁰⁵ Ab 60, s. 2, dnr 114/2009.

¹⁰⁶ Ab 60, s. 2, dnr 114/2009.

- 103 RF framhåller att idrott är till för alla och att idrottsorganisationerna inom RF värnar om öppenheten och allas rätt att få vara med under de villkor som medlemmarna i demokratisk ordning själva har bestämt. Att bredd och elit hör ihop genom att bredden formar eliten likaväl som att eliten lockar bredd, är en verksamhetslogik som finns inom den pyramidliknande organisation som idrottsrörelsen utgör.¹⁰⁷
- 104 Idrottens pyramidliknande organisation, med det frivilliga medlemskapet som grund skapar, enligt RF, förutsättningar för en solidarisk fördelning av intäkter för täckande av kostnader, inte minst för ledarutbildning och en bred rekrytering av unga medlemmar/idrottsutövare. Idrottens organisationer tar i förhållande till kommersiella aktörer ett vidare ansvar för den idrottsliga verksamheten, och syftar i grunden inte till att omsätta produkter på en ekonomisk marknad.¹⁰⁸
- 105 Ett villkor för en organisations medlemskap i RF är därför att den har den juridiska samverkansformen ideell förening och därigenom styrs av sina medlemmar. I alla demokratiska medlemsorganisationer tillämpas majoritetsprincipen och likhetsprincipen, så även inom idrottsrörelsen. Genom medlemmarnas majoritetsbeslut formas de regelverk som samtliga medlemmar solidariskt förväntas följa.¹⁰⁹
- 106 En grundläggande förutsättning för deltagande i specialidrottsförbundens tävlingsverksamhet är den i stadgarna intagna regeln att idrottsutövare måste vara medlem i en förening inom det specialidrottsförbund som administrerar idrotten ifråga.¹¹⁰ En medlem/idrottsutövare representerar inte sig själv utan sin förening, vilket i princip innebär att medlemmarna inte får delta i tävling eller uppvisning utan medgivande av föreningsstyrelsen.¹¹¹
- 107 RF framhåller att det vanliga är att varje idrott företräds av ett specialidrottsförbund, nationellt och internationellt, även om det inom vissa idrotter som t.ex. professionell boxning kan förekomma konkurrerande organisationer.¹¹²

Relevanta bestämmelser i SBF:s regelverk

- 108 Enligt 1 kap. 1 § i SBF:s stadgar har förbundet i uppgift att administrera bilsporten i Sverige på ett sådant sätt att den står i överensstämmelse med idrottsrörelsens verksamhetsidé enligt RF:s stadgar.

¹⁰⁷ Ab 60, s. 2-3, dnr 114/2009.

¹⁰⁸ Ab 60, s. 2, dnr 114/2009.

¹⁰⁹ Ab 60, s. 2, dnr 114/2009.

¹¹⁰ Se bl.a. 12 kap. 3 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 709/2009.

¹¹¹ Ab 60, s. 2, dnr 114/2009.

¹¹² Ab 27, s. 2, dnr 709/2009.

- 109 SBF:s tävlingsregler om utfärdande av tävlings- och funktionärslicenser innehåller bestämmelser som ger uttryck för motsvarande grundläggande regel som återfinns i 8 kap. 8 § RF:s stadgar. SBF:s tävlingsregler gäller för samtliga bilsportgrenar om inte annat uttryckligen angivits i respektive sportgrensreglemente (G 1.5).¹¹³
- 110 Enligt G 7.1 gäller följande: *"Innehavare av SBF-licens får inte anmäla sig till eller delta i bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF i den mån att deltagandet kan anses bestraffningsbart enligt RF:s stadgar kap 14., Förbundsbestraffning"*. Mer om denna bestämmelse nedan.
- 111 Enligt G 7.2 gäller följande: *"Det är inte tillåtet för innehavare av funktionärslicens, utfärdad av SBF, att inneha uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF, i den mån detta kan anses vara bestraffningsbart enligt RF:s stadgar 14 kap., Förbundsbestraffning"*.
- 112 Som framgår av punkt 93 ovan ger 8 kap. 8 § i RF:s stadgar utrymme för specialidrottsförbund att tillåta licensinnehavare att delta i icke-sanktionerade tävlingar. SBF: regelverk innehåller inte några sådana bestämmelser.
- 113 Av 5 kap. 3 § SBF:s stadgar framgår följande:¹¹⁴

"Förbundsstyrelsen utövar prövningsrätt enligt kapitlen om bestraffning och överklagande i RF:s stadgar.

Med stöd av RF:s stadgar (Bestraffningsorgan)¹¹⁵ förbehåller sig Förbundsstyrelsen rätten att som första instans besluta om bestraffningar i ärende om förseelse, begången vid Förbundets mästerskapstävlingar, av Förbundet anordnad nationell och internationell tävling samt kurser och läger inom- och utomlands.¹¹⁶

Bestraffningsärenden i övrigt skall handläggas av det SDF, där den förening vilken den anmälde tillhör eller annars är knuten till har sin hemort eller av ett bestraffningsorgan som är inrättat för ett närmare angivet geografiskt område. Är det fråga om förseelse mot RF:s dopingregler skall dock Förbundet handlägga ärendet."

¹¹³ Det finns inte något undantag från lojalitetsplikten vare sig för funktionärer eller deltagare i dessa mer specifika tävlingsregler.

¹¹⁴ Se RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

¹¹⁵ Se 14 kap. 8 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

¹¹⁶ SBF:s förbundsstyrelse har i en arbetsordning överlämnat behandling och beslut avseende bestraffningsärenden och överklaganden på riksnivå till SBF:s juridiska kommitté, se SBF:s Gemensamma regler (G) 14.2, 4 st., ab 110, dnr 709/2009.

- 114 En medlem som deltar som tävlande eller funktionär i en icke-sanktionerad tävling utan att godkännande erhållits, bryter således mot bestämmelsen i G 7.1 respektive G 7.2. Medlemmen kan därmed anmälas till bestraffning enligt reglerna i 14 kap. i RF:s stadgar. Besträffningen kan innebära att den enskilde personen avstängs från att delta i idrottsverksamheten under viss tid och därmed att tävlings- eller funktionärslicensen dras in under avstängningstiden.¹¹⁷
- 115 Av 5 kap. 3 § SBF:s stadgar följer att Specialidrottsdistriktsförbunds beslut i bestraffningsärenden överklagas till Förbundsstyrelsen vars beslut i sin tur kan överklagas till Riksidrottsnämnden. För att Riksidrottsnämnden ska ta upp ett ärende till prövning krävs det enligt 6 kap. 3 § RF:s stadgar prövningstillstånd.
- 116 Det följer av jävsregeln i 14 kap. 11 § RF:s stadgar att en ledamot inte får delta i utredning och prövning av bestraffningsärende i vilket han själv eller hans organisation är part, eller av vars utgång han eller hans organisation kan vara beroende, eller i vars handläggning inom annat idrottsorgan han tidigare deltagit, eller i vilket han på annat sätt får anses vara jävig.

SBF om lojalitetsplikten för deltagare i tävling

- 117 Som redovisats ovan har innehavare av tävlingslicens utfärdad av SBF, enligt bestämmelsen i G 7.1, inte rätt att anmäla sig till eller delta i bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF i den mån att deltagandet kan anses bestraffningsbart enligt RF:s stadgar, kap. 14 Förbundsbesträffning.
- 118 SBF har förklarat att regeln i G 7.1 ska förstås så att agerandet är förbjudet, såvida inte SBF har godkänt detta. Det är så bestämmelsen tillämpas i praktiken. En medlem kan alltså be om godkännande från SBF:s styrelse för att delta i en tävling som inte sanktionerats av SBF.¹¹⁸ Det saknas emellertid uttryckliga bestämmelser i SBF:s Gemensamma regler om att en medlem har möjlighet att söka godkännande att delta i en tävling som inte sanktionerats av SBF.
- 119 Enligt SBF har det i dagsläget inte heller kommit in några ansökningar om tillstånd att få delta i en tävling i Sverige som inte arrangeras av en SBF-ansluten klubb.¹¹⁹ Vissa arrangemang som anses bra för utvecklingen av bilsporten såsom X-Games och Monster Jam har däremot indirekt fått godkännande av SBF, liksom SVK-pokalen, se ovan under punkt 60.

¹¹⁷ Se 14 kap. 3-7 §§ RF:s stadgar och ab 12, dnr 709/2009.

¹¹⁸ Ab 54, dnr 114/2009.

¹¹⁹ Ab 12, dnr 709/2009.

- 120 Enligt SBF går ansökningsförfarandet teoretiskt sett till så att förare vänder sig till SBF, och ber om tillstånd att få delta vid arrangemang som inte arrangeras av en SBF-ansluten klubb. Ansökan är informell. Styrelsen i SBF eller möjligtvis något utskott tillsatt av styrelsen bestämmer om deltagandet ska godkännas.¹²⁰
- 121 Det finns dock inga särskilt upprättade kriterier för tillståndsprövningen och bedömningen görs från fall till fall. Ett viktigt kriterium som alltid måste tillämpas är dock enligt SBF att arrangemanget inte får motverka SBF:s ändamål.¹²¹ Andra kriterier som, enligt SBF, skulle kunna tillämpas är att arrangemanget kan innebära bra PR för sporten (t.ex. race runt slottet). Vidare får arrangemanget inte brista i säkerhet. SBF representerar bilsporten och om en olycka skulle hända är det SBF som exponeras i sin egenskap av representant för sporten. Tävlingen får naturligtvis inte vara lagstridig.¹²²
- 122 På förfrågan från Konkurrensverket om vilka kriterier ett specialidrottsförbund ska följa när det prövar ansökningar om deltagande i tävlingar utanför förbundet har RF svarat att det hör till ovanligheterna att ansökningar av detta slag förekommer. Av det skälet har det inte funnits skäl från RF:s sida att precisera några generella kriterier utöver vad som anges i stadgarna. I de fall diskussioner förekommit blir oftast rekommendationen till den aktive utövaren eller föreningen (i fall det är en lagidrott) att välja vilken organisation de vill tillhöra.¹²³

SBF om lojalitetsplikten för funktionärer

- 123 Som redovisats ovan är det enligt G 7.2 inte heller tillåtet för innehavare av funktionärslicens, utfärdad av SBF, att inneha uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF, i den mån detta kan anses vara bestraffningsbart enligt RF:s stadgar kap. 14, Förbundsbestraffning.
- 124 Enligt SBF innebär bestämmelsen i G 7.2 att en funktionär som innehar en SBF-licens inte får inneha uppdrag som funktionär vid arrangemang som anordnas av annan än en SBF-ansluten klubb, såvida ett godkännande inte har inhämtats från SBF.¹²⁴
- 125 På motsvarande sätt som för tävlingslicenser saknas det uttryckliga bestämmelser i SBF:s Gemensamma regler om att en medlem har möjlighet få ett godkännande för att inneha funktionärsuppdrag i en tävling som inte sanktionerats av SBF.

¹²⁰ Ab 12, dnr 709/2009.

¹²¹ Ab 12, dnr 709/2009.

¹²² Ab 12, dnr 709/2009.

¹²³ Ab 27, dnr 709/2009.

¹²⁴ Ab 12, dnr 709/2009.

- 126 På samma sätt som när det gäller tävlingslicenser går ansökningsförfarandet enligt SBF teoretiskt sett till så att funktionärer vänder sig till SBF och ber om tillstånd att delta vid arrangemang som inte arrangeras av en SBF-ansluten klubb. Ansökan är informell. Styrelsen i SBF eller möjligtvis något utskott tillsatt av styrelsen bestämmer sedan om deltagandet ska sanktioneras, dvs. godkännas.¹²⁵
- 127 Liksom för tävlande, saknas det särskilt upprättade kriterier för tillståndsprövningen. Enligt SBF innebär detta att en bedömning måste göras från fall till fall och att arrangemanget inte får motverka SBF:s ändamål, brista i säkerhet eller vara lagstridigt. Enligt SBF skulle förbundet inte godkänna en ansökan om att få delta i en tävling som arrangeras av någon som för egen vinnings skull konkurrerar med SBF och dess medlemsföreningars intressen. Deltagande i tävlingar anordnade inom ramen för SMA skulle därför inte godkännas.¹²⁶
- 128 Ett kriterium som, enligt SBF, skulle beaktas är således att arrangemanget inte får brista i säkerhet. Enligt SBF är det förbundet som exponeras vid en eventuell olycka, i sin egenskap av representant för bilsporten. Tävlingen får inte heller vara lagstridig, t.ex. strida mot skattebestämmelser.¹²⁷

Andra uppgifter angående lojalitetsplikten

- 129 Enligt uppgifter i Konkurrensverkets utredning förekommer det att tävlande och funktionärer inte vågar ställa upp i bilsportevenemang som inte är sanktionerade av SBF, på grund av rädslan för bestraffning, framför allt risken för att bli av med sina SBF-licenser.¹²⁸

¹²⁵ Ab 12, dnr 709/2009.

¹²⁶ Ab 54, dnr 114/2009.

¹²⁷ Ab 12, dnr 709/2009.

¹²⁸ Se t.ex. tjänsteanteckning, ab 48, dnr 709/2009.

Konkurrensverkets bedömning av de utredda förfarandena

Inledning

- 130 Enligt 2 kap. 1 § KL är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat. Enligt 1 kap. 6 § KL omfattar förbudet även beslut av en sammanslutning av företag.
- 131 Förbudet i 2 kap. 1 § KL gäller enligt andra stycket 2 p. särskilt sådana avtal som innebär att produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras.
- 132 En förutsättning för att ett konkurrensbegränsande avtal ska omfattas av förbudet i 2 kap. 1 § KL är att det begränsar konkurrensen på ett märkbart sätt, dvs. har ekonomiska verkningar av någon betydelse.
- 133 Alla avtal mellan företag som begränsar en eller flera av parternas handlingsfrihet omfattas inte nödvändigtvis av förbudet i 2 kap. 1 § KL. Begränsningar som motiveras av legitima syften hänförliga till "idrottens särart" kan anses vara förenliga med konkurrensrätten, under förutsättning att de är nödvändiga och proportionerliga. Detta har EU-domstolen bl.a. slagit fast i målet *Meca-Medina*.¹²⁹
- 134 Enligt 2 kap. 2 § KL gäller förbudet i 2 kap. 1 § KL inte heller för ett avtal som
- 1) bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,
 - 2) tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,
 - 3) bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå målet i 1, och
 - 4) inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.
- 135 Enligt 2 kap. 6 § KL är avtal eller avtalsvillkor som är förbjudna enligt 2 kap. 1 § KL ogiltiga.

¹²⁹ Mål C-519/04, David Meca-Medina och Igor Majcen mot kommissionen (*Meca-Medina*), p. 42-45, REG 2006 s. I-699. Se även mål C-309/99, J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh och Price Waterhouse Belastingadviseurs BV mot Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten (*Wouters m.fl.*), p. 97, REG 2002 s. I-1577.

- 136 Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i artikel 101(1) i EUF-fördraget är tillämpligt om de berörda företagens samarbete märkbart kan påverka handeln mellan medlemsstater. Artikel 101(3) i EUF-fördraget anger motsvarande villkor för undantag som 2 kap. 2 § KL. Enligt artikel 101(2) i EUF-fördraget är avtal eller avtalsvillkor som strider mot artikel 101(1) i EUF-fördraget ogiltiga.
- 137 Enligt 3 kap. 1 § KL får Konkurrensverket ålägga ett företag att upphöra med överträdelse av förbuden i 2 kap. 1 § KL eller artikel 101 i EUF-fördraget. Enligt 6 kap. 1 § KL får ett åläggande förenas med vite.

Relevant marknad

Allmänt

- 138 Det huvudsakliga syftet med att definiera en relevant marknad är att fastställa vilka konkurrensmässiga begränsningar de berörda företagen utsätts för. Syftet med att definiera både en produktmarknad och en geografisk marknad är att identifiera de faktiska konkurrenter till de berörda företagen som är i stånd att begränsa deras beteende och hindra dem från att agera oberoende av ett effektivt konkurrenstryck.¹³⁰
- 139 Den relevanta produktmarknaden omfattar de produkter som köparna anser vara utbytbara, dvs. sådana produkter som på grund av pris, funktion och egenskaper i övrigt kan tillfredsställa samma behov hos köparen. Den relevanta geografiska marknaden omfattar det område inom vilket de berörda företagen tillhandahåller de relevanta produkterna, inom vilken konkurrensvillkoren är tillräckligt likartade och som kan skiljas från angränsande geografiska områden framför allt på grund av väsentliga skillnader i konkurrensvillkoren.

Relevant produktmarknad

- 140 Bilsporttävlingar m.m. anordnas av motorklubbar, andra företag och privatpersoner. Verksamheten består bl.a. i att tillhandahålla möjligheter för motorsportintresserade personer att delta i olika evenemang och tävlingar.
- 141 SBF har framhållit att ändamålet med idrotten i Sverige är icke-kommersiellt till sin natur och att drivkraften med utövandet och anordnandet av tävlingar inte är att tjäna pengar utan att bedriva idrott.¹³¹

¹³⁰ Kommissionens tillkännagivande om definitionen av relevant marknad i gemenskapens konkurrenslagstiftning EGT 1997/C 372/03, p. 2.

¹³¹ Ab 107, dnr 709/2009, s. 7.

- 142 Som framgår närmare nedan (under avsnitt Företagskriteriet) utgör dock anordnandet av bilsporttävlingar en ekonomisk verksamhet och arrangörer av tävlingar utgör företag i konkurrensrättslig mening genom att de tar ut startavgifter av tävlande, säljer publikbiljetter och reklamutrymme, anordnar kringförsäljning och liknande.¹³² Arrangörer av bilsporttävlingar bedriver därför ekonomisk verksamhet på en (eller flera) marknader.
- 143 Konkurrensverket bedömer att arrangemang av andra typer av idrottstävlingar inte är utbytbara mot bilsporttävlingar. Detta då tävlingar i andra idrotter inte kan förmodas tillfredsställa förarens intresse för bilsport. Vidare är det inte självklart att den kompetens och den utrustning som förare har kan användas i andra typer av evenemang än bilsporttävlingar.
- 144 Det finns skäl som talar för att tävlingsarrangemang inom olika grenar inte är fullt utbytbara mot varandra. Ett byte för en tävlande från en bilsportgren till en annan försvåras av att olika grenar har olika typer av fordon, särskilda kläder och inom vissa bilsporter även speciella fordon för att ta sig till och från tävlingar. Ett byte kan därmed vara behäftat med kostnader.
- 145 Tävlingar i olika bilsportgrenar kan dock arrangeras vid samma tillfälle och av samma arrangör, vilket talar emot att arrangemang av varje enskild bilsportgren skulle utgöra en egen relevant produktmarknad.
- 146 Vidare gäller bestämmelserna om lojalitetsplikt och bestraffning i G 7.1 och G 7.2 för samtliga tävlingsformer inom bilsport som SBF administrerar.
- 147 Med hänsyn till ovan avgränsar Konkurrensverket en produktmarknad för anordnande av bilsporttävlingar.
- 148 Denna marknad har två komplementära sidor, tillhandahållandet av möjlighet för förare att tävla och delta i uppvisningar samt det kommersiella utnyttjandet av tävlingar i form av biljett- och reklamintäkter m.m.
- 149 På marknaden för anordnande av bilsporttävlingar är framför allt de 470 SBF-anslutna motorklubbarna verksamma, men även andra företag och privatpersoner.
- 150 Storleken på marknaden för anordnade av tävlingar och andra evenemang inom bilsport kan mätas antingen i det antal tävlingar som de olika aktörerna anordnar eller i de intäkter som genereras av de olika aktörerna vid anordnandet av bilsporttävlingar.

¹³² Ab 64, dnr 709/2009.

- 151 Inom SBF arrangeras ca 1 100 tävlingar per år.¹³³ Detta kan jämföras med de sammanlagt ca 100 tillstånd som SMA utfärdar för tävlingar och uppvisningar inom olika typer av bil- och motorsport.¹³⁴ Det kan således konstateras att majoriteten av de tävlingar och evenemang som sker inom bilsport i landet anordnas av de motorklubbar som är medlemmar i SBF.
- 152 SBF har uppskattat omsättningen för de lokala och regionala tävlingar samt tävlingar på riksnivå som arrangeras av SBF:s medlemsklubbar. En väsentlig del av intäkterna utgörs av startavgifter från tävlande.¹³⁵
- 153 Härutöver hade SBF:s helägda bolag Svenska Bilsportförbundet Motorsport AB en omsättning på 1,2 miljoner kronor år 2010.¹³⁶ South Swedish Rally AB omsatte under räkenskapsåret 1 september 2009 till 31 augusti 2010 ca 1 miljon kronor.¹³⁷
- 154 Scandinavian Touringcar Corporation AB (STCC) omsatte år 2009 knappt 28 miljoner kronor.¹³⁸ Svenska Rallyt AB (SRAB) omsatte det brutna räkenskapsåret 2009/2010 ca 15 miljoner kronor¹³⁹. Verksamheten i Svenska Rallyt Sport AB (SRS AB) var 2009/2010 vilande, men bolaget omsatte de brutna räkenskapsåren 2006/2007 drygt 17 miljoner kronor och 2007/2008 drygt 19 miljoner kronor.¹⁴⁰
- 155 SLC Racing AB¹⁴¹ omsatte år 2010 ca 1 miljon kronor¹⁴², vilket inkluderar intäkter från administration samt från motorcykel- och snöskoterverksamhet.
- 156 Baserat på ovanstående uppgifter uppskattar Konkurrensverket att omsättningen på marknaden för anordnande av bilsporttävlingar uppgår till ca 150-200 miljoner kronor per år.¹⁴³
- 157 Konkurrensverket bedömer att det vore möjligt att avgränsa ytterligare relevanta produktmarknader som berörs av SBF:s ifrågasatta bestämmelser. En sådan produktmarknad skulle bl.a. kunna inkludera de administrativa tjänster som SBF på central nivå och SLC Racing AB/SMA erbjuder arrangerar av tävlingar. Efterfrågan på sådana administrativa tjänster är direkt

¹³³ Se SBF:s verksamhetsberättelse 2010, s. 38, ab 113, dnr 709/2009.

¹³⁴ Ab 22, dnr 114/2009.

¹³⁵ Ab 64, dnr 709/2009.

¹³⁶ Se årsredovisning 2010 för Svenska Bilsportförbundet Motorsport AB, ab 114, dnr 709/2009.

¹³⁷ Se årsredovisning 2009-09-01 till 2010-08-31 för South Swedish Rally AB, ab 118, dnr 709/2009.

¹³⁸ Se årsredovisning 2009 för Scandinavian Touringcar Corporation AB, ab 121, dnr 709/2009.

¹³⁹ Se årsredovisning 2009/2010 för Svenska Rallyt AB, ab 115, dnr 709/2009.

¹⁴⁰ Se årsredovisningar 2009/2010 och 2007/2008 för Svenska Rallyt Sport AB, ab 116 och ab 120, dnr 709/2009.

¹⁴¹ Verksamheten startade den 1 november 1993, ab 14, dnr 709/2009.

¹⁴² Se årsredovisning 2010 för SLC Racing AB, ab 119, dnr 709/2009.

¹⁴³ Se ab 64, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 121 och 122, dnr 790/2009.

avhängig av att det anordnas bilsporttävlingar. SBF erbjuder i princip inte administrativa tjänster för anordnande av tävlingar utanför SBF-sfären. Konkurrensverket anser att det inte är nödvändigt att avgränsa ytterligare produktmarknader för bedömningen av den i detta ärende ifrågasatta konkurrensbegränsningen.

Relevant geografisk marknad

- 158 Bilsporttävlingar och andra evenemang inom de olika bilsportgrenarna arrangeras av motorklubbar som finns representerade i hela landet. SBF är verksamt inom hela Sverige. Med hänsyn till att SBF:s regler om utfärdande av tävlings- och funktionärslicenser (G 7.1 och 7.2) påverkar enskilda personers möjligheter, att på olika sätt, medverka vid samtliga bilsporttävlingar som inte sanktionerats av SBF, utgör *hela landet* den geografiska avgränsningen för den relevanta produktmarknaden.

Slutsats relevant marknad

- 159 Sammanfattningsvis utgörs den relevanta marknaden av anordnande av bilsporttävlingar i Sverige.

Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § KL

Allmänt

- 160 Enligt 2 kap. 1 § KL är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Företagskriteriet

- 161 Enligt 1 kap. 5 § första stycket KL avses med *företag* en fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur, dock inte till den del verksamheten består i myndighetsutövning. EU-domstolen har konstaterat att begreppet företag inom ramen för konkurrensrätten omfattar varje enhet som utövar ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och sättet för dess finansiering.¹⁴⁴ Även en sammanslutning av företag omfattas enligt 1 kap. 5 § andra stycket KL av företagsbegreppet.
- 162 Ekonomisk verksamhet omfattar all verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad.¹⁴⁵ Det finns inget krav på att verksamheten ska vara inriktad på ekonomisk vinst för att den ska anses vara en ekonomisk verksamhet.¹⁴⁶ Exempelvis kan en ideell förening som bedriver ekonomisk verksamhet utgöra företag.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Se mål C-41/90, Klaus Höfner och Fritz Elser mot Macrotron GmbH, p. 21-22, REG 1991 s I-1979.

¹⁴⁵ Se t.ex. mål C-35/96, Europeiska kommissionen mot Italienska republiken, p. 36, REG 1998 s I-3851.

¹⁴⁶ Se t.ex. MD 2007:26 Övertorneå kommun m.fl./Ekfors Kraft AB m.fl., s. 16.

¹⁴⁷ Se mål C-49/07, Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) mot Elliniko Dimosio, p. 29 och 31, REG 2008 s. I-4863.

- 163 Enligt EU-domstolens praxis omfattas utövandet av idrott av gemenskapsrätten, i den mån det utgör ekonomisk verksamhet.¹⁴⁸ Tribunalen och EU-domstolen har vidare slagit fast att idrottsorganisationer kan utgöra företag i konkurrensrättslig mening.
- 164 I målet *Piau* fann Tribunalen att nationella fotbollsförbund bedriver ekonomisk verksamhet, och utgör företag.¹⁴⁹ Detta då förbunden är skyldiga att överföra en andel av intäkterna från varje internationell match till det internationella förbundet FIFA och erkänns såsom innehavare av exklusiva rättigheter att sända evenemangen i fråga.¹⁵⁰ Vidare fann Tribunalen att de nationella fotbollsförbunden utgör företagssammanslutningar i konkurrensrättslig mening, eftersom förbunden består av klubbar, för vilka utövandet av fotboll är en ekonomisk verksamhet, och som följaktligen är företag.
- 165 I målet *MOTOE* slog EU-domstolen fast att en idrottsorganisation – oavsett associationsform, finansiering eller vinstintresse – kan utgöra ett ”företag” i konkurrensrättslig mening.¹⁵¹ Centralt för bedömningen är om organisationen bedriver ”ekonomisk verksamhet”. I målet ansågs detta krav uppfyllt eftersom den aktuella organisationen utnyttjade idrottsverksamheten kommersiellt, t.ex. avseende sponstrings-, reklam- och försäkringsavtal.¹⁵²
- 166 Som redovisats ovan består SBF av ca 470 motorklubbar, vilka står som arrangörer för bilsporttävlingar och andra evenemang. När de bedriver denna aktivitet tar de bl.a. ut startavgifter av tävlande, säljer publikbiljetter, säljer reklamutrymme och anordnar kringförsäljning. Detta utgör ekonomisk verksamhet och motorklubbarna inom SBF utgör därmed företag i konkurrensrättslig mening. SBF utgörs således av en sammanslutning av företag.

¹⁴⁸ Mål C-36/74, B.N.O. Walrave, L.J.N. Koch mot Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie och Federación Española Ciclismo, p. 4, REG 1974 s. 1405, mål C-13/76, Gaetano Donà mot Mario Mantero, p. 12, REG 1976 s. 1333, mål C-415/93, Union royale belge des sociétés de football association ASBL mot Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA mot Jean-Marc Bosman m.fl. och Union des associations européennes de football (UEFA) mot Jean-Marc Bosman, p. 73, REG 1995 s. I-4921, förenade målen C-51/96 och C-191/97, Christelle Delière mot Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL, Ligue belge de judo ASBL, Union européenne de judo (C-51/96) och François Pacquée (C-191/97), p. 41, REG 2000 s. I-2549, mål C-176/96, Jyri Lehtonen och Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL mot Fédération royale belge des sociétés de basket-ball ASBL (FRBSB), p. 32, REG 2000 s. I-02681 samt mål C-519/04, Meca-Medina, p. 22, REG 2006 s. I-699.

¹⁴⁹ Mål T-193/02, Laurent Piau mot Europeiska kommissionen, p. 69-72, REG 2005 s. II-209.

¹⁵⁰ Mål T-193/02, Laurent Piau mot Europeiska kommissionen, p. 71, REG 2005 s. II-209.

¹⁵¹ Mål C-49/07 *MOTOE*, p. 20-22 med vidare hänvisningar, REG 2008 s. I-4863.

¹⁵² Målet rörde den grekiska motorsportorganisationen ELPA som är medlem i såväl det internationella bilsportförbundet FIA som det internationella motorcykelförbundet FIM.

167 Medlemsföreningarna i SBF är självständiga organ vilket bl.a. innebär att föreningarna själva, genom medlemmarna, antar sina stadgar med beaktande av RF:s grundläggande principer. Konkurrensverket bedömer att SBF och dess medlemsföreningar har en sådan frihet att fatta avgörande beslut för sin egen verksamhet att de inte kan anses ingå i en ekonomisk enhet.

168 Verksamhet som består i myndighetsutövning omfattas enligt 1 kap. 5 § första stycket KL inte av lagen. Konkurrensverket konstaterar att de ifrågasatta bestämmelserna inte har tillkommit eller tillämpats inom ramen för någon myndighetsutövning.

Avtalskriteriet – beslut av företagssammanslutning

169 Enligt 1 kap. 6 § KL omfattar förbudet i 2 kap. 1 § KL även beslut av en sammanslutning av företag. Med beslut av en sammanslutning avses exempelvis beslut av branschföreningar vars stadgar ger föreningen möjlighet att styra företagens agerande på marknaden.

170 Likaså utgör de beslut som en styrelse för en branschförening eller företagssammanslutning fattar i överensstämmelse med stadgarna, och som avspeglar sammanslutningens önskan att samordna sina medlemmars agerande, ett avtal i KL:s mening.¹⁵³

171 SBF är en ideell förening som styrs av sina medlemmar. Detta innebär bl.a. att motorklubbarna i SBF antar sina egna regler för bilsporten. Som angetts ovan får varken SBF:s stadgar eller motorklubbarnas stadgar och regler strida mot RF:s stadgar eller mot de principer som RF:s stadgar grundar sig på.¹⁵⁴

172 SBF:s stadgar av den 11 april 2010 har antagits av Förbundsmötet, dvs. av ombud för SBF:s distriktsorgan, specialdistriktsförbunden. Specialdistriktsförbunden omfattar de föreningar som är medlemmar i SBF och som har sin hemvist inom specialdistriktsförbundets område.¹⁵⁵ Specialdistriktsförbundet representerar således SBF:s medlemmar.

173 Förbundsstyrelsen har med stöd av 5 kap. 2 § SBF:s stadgar antagit det gemensamma tävlingsreglementet, i vilka reglerna om lojalitetsplikt för innehavare av tävlingslicens och funktionärslicens återfinns (se de Gemensamma reglerna G 7.1 och G 7.2). Regler om tillämpning, förändring och distribution av regler framgår av bestämmelserna i G 1.5 i de Gemensamma reglerna.

¹⁵³ MD 2003:23 KKV./Svenska Däckföreningen (2003-07-03).

¹⁵⁴ Se 11 kap. 2 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

¹⁵⁵ Se RF:s stadgar 11 kap. 6 §, ab 63, dnr 114/2009.

- 174 Både motorklubbarna och deras medlemmar är skyldiga att solidariskt följa SBF:s regler och tävlingsreglemente. Om medlemmarna inte följer reglerna, eller agerar direkt i strid med dessa regler riskerar de att bestraffas, vilket framgår av 7 kap. 3-5 §§ i SBF:s stadgar. Regelverket är således ett uttryck för medlemsföreningarnas vilja att samordna sitt agerande på marknaden gentemot de enskilda medlemmarna.
- 175 Sammanfattningsvis reglerar SBF:s antagna tävlingsregler (i vilket licens-reglerna i G 7.1 och G 7.2 ingår) motorklubbarnas verksamhet och därigenom förutsättningarna för deras ekonomiska verksamhet. Regelverket utgör ett beslut av en företagssammanslutning och ett avtal i konkurrensrättslig mening.¹⁵⁶
- 176 De självständiga beslut som SBF:s medlemsföreningar fattar avseende sina medlemmar är inte föremål för prövning i detta ärende.

Konkurrensbegränsning

Allmänt

- 177 För att ett beslut av en företagssammanslutning ska vara förbjudet enligt 2 kap. 1 § KL, krävs att beslutet har haft till syfte att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen eller att det ger ett sådant resultat. Kan det konstateras att ett avtal har ett konkurrensbegränsande syfte, är det inte nödvändigt att visa någon effekt på konkurrensen för att avtalet ska utgöra en överträdelse.
- 178 Som framgår nedan anser Konkurrensverket att de ifrågasatta bestämmelserna kan anses ha ett konkurrensbegränsande syfte. Under alla förhållanden leder bestämmelserna till ett sådant resultat.

Konkurrensbegränsande syfte

- 179 Vissa former av samverkan mellan företag kan till sin natur anses vara skadliga för konkurrensförhållandena.¹⁵⁷ Bedömningen av om ett avtal har ett konkurrensbegränsande syfte ska göras utifrån avtalets innehåll i dess rättsliga och ekonomiska sammanhang.¹⁵⁸ Det är det objektiva syftet som ska bedömas. Avtal kan anses ha ett begränsande syfte även om parterna inte

¹⁵⁶ Jmf mål T-193/02, Laurent Piau mot Europeiska kommissionen, p. 68-75, REG 2005 s. II-209.

¹⁵⁷ Se t.ex. mål C-209/07, Competition Authority mot Beef Industry Development Society Ltd och Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd, p. 71, REG 2008 s. I-8637.

¹⁵⁸ Se t. ex. mål C-56 och 58/64, Établissements Consten S.A.R.L. och Grundig-Verkaufs-GmbH mot Europeiska ekonomiska gemenskapens kommission, svensk specialutgåva s. 277, mål C-551/03, General Motors BV mot Europeiska kommissionen, p. 64, REG 2006 s. I-3173, de förenade målen C-32/78 och 36-82/78, BMW Belgium SA m.fl. mot Europeiska gemenskapernas kommission, p. 28, REG 1979 s. 2435, de förenade målen T-374, 375, 384 och 388/94, European Night Services Ltd (ENS), Eurostar (UK) Ltd, tidigare European Passenger Services Ltd (EPS), Union internationale des chemins de fer (UIC), NV Nederlandse Spoorwegen (NS) och Société nationale des chemins de fer français (SNCF) mot Europeiska kommissionen, p. 136, REG 1998 s. II-03141.

har haft en subjektiv avsikt att begränsa konkurrensen eller om avtalet inte har som enda syfte att begränsa konkurrensen utan även eftersträvar andra syften.¹⁵⁹ Det är tillräckligt att konkurrensen riskerar att begränsas och något resultat behöver alltså inte uppstå.

- 180 Bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler innebär så som de är formulerade att det alltid är förbjudet för innehavare av SBF-licenser att anmäla sig till, delta i och inneha uppdrag vid en tävling som inte sanktionerats av SBF. Förbudet gäller utan föregående beslut och är inte tidsbegränsat. Medlemsföreningarna ställer således krav på licensinnehavare att vara lojala med den egna organisationens ändamål och intresse och att inte delta i konkurrerande bilsporttävlingar. Att delta i icke-sanktionerade tävlingar kan leda till bestraffning.¹⁶⁰ Av reglernas ordalydelse saknas en möjlighet att få ett godkännande från SBF att anmäla sig till, delta i och inneha uppdrag vid bilsporttävlingar som inte sanktioneras av SBF.
- 181 Såsom framgår av punkt 118 ovan har SBF uppgett att i praktiken kan licensinnehavare få ett godkännande att delta i en tävling som inte sanktionerats av SBF. Enligt SBF finns det inte några särskilt fastställda kriterier för när ett sådant godkännande kan lämnas. SBF har förklarat att reglerna ska tillämpas så att SBF inte skulle godkänna "deltagande i tävlingar som arrangeras av någon som för egen vinnings skull konkurrerar med SBF och dess medlemsföreningars intressen".¹⁶¹
- 182 Enligt Konkurrensverkets bedömning får det objektiva mål som avtalet strävar efter att uppnå anses vara att begränsa licensinnehavares möjlighet att delta i konkurrerande evenemang och därmed att försvåra för andra aktörer inom bilsporten att bedriva verksamhet vid sidan av SBF. En sådan form av samordning, som omfattar samtliga SBF:s medlemsföreningar, riskerar att begränsa produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar i strid med 2 kap. 1 § andra stycket 2 p. KL.
- 183 Bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler kan således anses ha ett i konkurrensrättslig mening konkurrensbegränsande syfte.

¹⁵⁹ Se mål C-551/03, General Motors BV mot Europeiska kommissionen, p. 64, REG 2006 s. I-3173 och mål C-209/07, Competition Authority mot Beef Industry Development Society Ltd och Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd, p. 21, REG 2008 s. I-8637.

¹⁶⁰ Se 14 kap. 2-7 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009.

¹⁶¹ Ab 54, p 3.4, dnr 114/2009.

Konkurrensbegränsande resultat

- 184 Bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler har även ett konkurrensbegränsande resultat. Som redovisas nedan får de till följd att såväl befintliga som potentiella aktörer begränsas i sin möjlighet att anordna bilsportevenemang utanför SBF-sfären.
- 185 SBF är det förbund som organiserat bilsporten i Sverige under de senaste ca 50 åren.¹⁶² Det är således hit bilsportintresserade personer har varit hänvisade för att utöva sitt intresse inom bilsporten. Detta gäller både tävlande och funktionärer. En mycket stor andel av de bilsportintresserade i Sverige är således medlemmar i SBF-anslutna motorklubbar.
- 186 SBF, inklusive dess medlemsföreningar, är den i särklass största anordnaren och administratören av bilsporttävlingar i Sverige. SBF har i egenskap av specialidrottsförbund för bilsporten i Sverige i praktiken näst intill ett monopol när det gäller att anordna bilsporttävlingar inom landet. I utredningen har framkommit att det endast finns ett fåtal konkurrerande anordnare och administratörer såsom SMA, Landracing motorförening och Svenska Tractor Pulling Klubben (STPK).
- 187 Tävlingar och andra evenemang inom bilsport kräver deltagande av bl.a. funktionärer och tävlande.¹⁶³
- 188 Antalet *funktionärer* som behövs vid en tävling varierar. Vid små tävlingar kan det röra sig om 20-30 personer medan det vid stora tävlingar kan handla om 500 personer. Funktionärsarbete under en tävling är av varierande slag och svårighetsgrad. Funktionärer står för såväl arrangemanget av tävlingar som korvförsäljning.¹⁶⁴
- 189 Antalet personer som är beredda att arbeta med den här typen av verksamhet är inte obegränsat. Det får förutsättas att det är möjligt att hitta funktionärer som kan ägna sig åt de enklare uppgifterna under ett evenemang. Däremot är antalet funktionärer som kan bistå med mer avancerade funktionärsuppgifter enligt uppgift begränsat.¹⁶⁵ De är därför att betrakta som nyckelpersoner. Utan dessa personer är det svårt att arrangera tävlingar.

¹⁶² Se 3 § SBF:s stadgar, ab 58, dnr 709/2009.

¹⁶³ Som anges i tidigare avsnitt krävs det även tillgång till banor och vederbörliga tillstånd från polis och andra myndigheter. SBF har under utredningen förklarat att det numera står medlemsförening fritt att hyra ut sina banor till både klubbar inom SBF och till andra arrangörer, se ab 12, dnr 709/2009.

¹⁶⁴ Ab 46, s. 1, ab 48 s. 3, ab 49 s. 1, dnr 709/2009.

¹⁶⁵ Ab 46, s. 2, ab 48 s. 3 dnr 709/2009.

- 190 Vad avser evenemang inom ramen för SBF krävs inte någon funktionärslicens för de enklare uppgifterna. De som svarar för tävlingens genomförande ska däremot enligt SBF:s Gemensamma regler ha en centralt utfärdad licens i någon av klasserna A till D.¹⁶⁶ Det är inte bara vid mer avancerade tävlingar som SBF kräver licensinnehav. Även vid enklare tävlingsformer¹⁶⁷ såsom Drivers Open¹⁶⁸, En dag på strippen¹⁶⁹, Konbana¹⁷⁰, Lådbil¹⁷¹ och Uthållighet¹⁷² krävs SBF-licens av funktionärerna även om det då ofta räcker med B- eller C-licens.¹⁷³ Om man inte har utbildning som funktionär eller är medlem i någon klubb kan man vid vissa tävlingar ibland erbjudas en interimslicens eller daglicens för det aktuella evenemanget.¹⁷⁴
- 191 Majoriteten av de personer som kan och är beredda att arbeta som funktionärer vid bilsportevenemang har funktionärslicenser hos SBF.¹⁷⁵ Det är enligt uppgift svårt att få tag på alternativ till dessa förbundsanknutna funktionärer.¹⁷⁶ Funktionärsarbete inom bilsport är (liksom inom andra idrotter) till största delen att betrakta som ideellt. I realiteten är därför kretsen av funktionärer begränsad till de personer som redan är aktiva inom bilsport genom en till SBF ansluten motorklubb. SBF:s lojalitetskrav på funktionärer (G 7.2) får därför stora följder för aktörer som vill arrangera bilsportevenemang utanför SBF:s ramar.
- 192 Varje *deltagare* i tävling, träning och uppvisning ska inneha tävlingslicens från SBF enligt de Gemensamma reglerna.¹⁷⁷ Detta innebär att förare som har intresse för motorsport på någon nivå normalt sett har licens från SBF. För det fall en förare önskar delta i bilsporttävling som inte godkänts av SBF riskerar denne att mista sin tävlingslicens. För att behålla sin kompetens torde det vara av intresse för de enskilda medlemmarna i motorklubbarna, både förare och funktionärer (särskilt de högre funktionärerna), att ha möjlighet att delta i ett stort antal tävlingar under året. Om en medlem mister sin SBF-licens blir de utestängda från all den tävlingsverksamhet som äger

¹⁶⁶ SBF:s Gemensamma Regler (G) 7.2, ab 110, dnr 709/2009.

¹⁶⁷ SBF:s hemsida under rubriken Enkla Tävlingsformer, 2010-11-23.

¹⁶⁸ Drivers open är en enklare tävling med person- eller kombibilar i standardutförande.

¹⁶⁹ En dag på strippen är en form av dragracingtävling, med två-/fyrehjulsdrivna serietillverkade person- eller kombi/pickup bilar, vars ändamål är att få fler att prova på organiserad bilsport.

¹⁷⁰ Konbana är en tävling där deltagarna på kortaste möjliga tid ska manövrera bilen genom en bana med fartbegränsande hinder, koner.

¹⁷¹ Lådbil är tävlingar med egentillverkade lådbilar utan motor.

¹⁷² Uthållighet är en enklare tävling med tvåhjulsdrivna serietillverkade person- eller kombibilar i standardutförande som utförs på tid, antal varv eller mängd bränsle.

¹⁷³ Regler om detta finns i tävlingsreglerna för respektive gren; Drivers Opens tävlingsregler DOP 8, En dag på strippen tävlingsregler EDPS 8, Tävlingsregler för Konbana KB 8, Lådbil Råd och Anvisningar p 8.8, Tävlingsregler för Uthållighet, UTH 8. Ab 79-83, dnr 709/2009.

¹⁷⁴ Ab 46, s. 1, ab 49 s. 1, dnr 709/2009.

¹⁷⁵ Ab 46, s. 2, ab 48, s. 3, ab 49 s. 1 dnr 709/2009.

¹⁷⁶ Ab 46, ab 48, ab 49, dnr 709/2009.

¹⁷⁷ SBF:s Gemensamma regler (G) 7.1, första meningen, ab 110, dnr 709/2009.

rum inom ramen för SBF. Det innebär även att de förlorar rätten att delta i mästerskapstävlingar för juniorer (JM), distriktsmästerskap (DM), svenska mästerskap (SM) etc.

- 193 En mycket stor andel av funktionärer och förare är således idag redan anslutna till SBF. Dessa personer är till följd av lojalitetsplikten i G 7.1 och G 7.2 förhindrade att delta i bilsporttävlingar utanför ramen för SBF:s verksamhet. Enskilda licensinnehavare riskerar att ådömas bestraffning om de deltar i en med SBF eller dess medlemmar konkurrerande verksamhet.
- 194 Nackdelarna av att förlora en funktionärslicens eller en tävlingslicens från SBF är så pass stora att de torde verka avhållande för funktionärer och förare att bryta mot tävlingsbestämmelserna och att delta i konkurrerande verksamhet. Konkurrensverket bedömer att detta är den främsta förklaringen till att frågan om godkännande sällan ställs på sin spets.
- 195 Det är ostridigt att SBF menar att licensinnehavares deltagande i konkurrerande verksamhet i princip inte är tillåtet. Under utredningen har det framkommit uppgifter om att företrädare för SBF löpande informerar¹⁷⁸ förare och funktionärer om att deras deltagande i tävlingar som genomförs tillsammans med SMA, innebär en överträdelse av SBF:s stadgar vilken kan leda till bestraffningar. Därutöver har SBF i en tidningsartikel redovisat sin syn att SBF-medlemmar inte får delta i ett specifikt arrangemang anordnat av SMA.¹⁷⁹
- 196 Konkurrensverket konstaterar att G 7.1 och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler har haft en stark avhållande verkan för enskilda medlemmar, vilka av rädsla för bestraffningar (framför allt risken att bli avstängd) har avstått från att delta på något sätt i bilsporttävlingar som anordnas av annan än SBF. Detta har i praktiken lett till att arrangörer tvingats ställa in planerade bilsporttävlingar.¹⁸⁰ Det faktum att vissa förare och funktionärer synes delta i konkurrerande tävlingar trots att de riskerar bestraffning förändrar inte Konkurrensverkets bedömning av de övergripande effekterna.
- 197 SBF:s bestämmelser i G 7.1 och G 7.2 hindrar således, eller riskerar att hindra, innehavare av SBF-licens att delta i eller inneha uppdrag vid bilsportevenemang utanför SBF. Bestämmelserna försvårar därmed för aktörer utanför SBF att bedriva verksamhet på marknaden för anordnande av bilsporttävlingar inom landet, samt hindrar uppkomsten av nya bilsportgrenar och evenemang. I synnerhet utgör bestämmelserna ett hinder för aktörer som vill anordna större bilsportevenemang.

¹⁷⁸ Ab 12, 13, 23 och 28-32, dnr 114/2009 och ab 20, 25 och 46, dnr 709/2009.

¹⁷⁹ Ab 23, dnr 114/2009.

¹⁸⁰ Se ab 20, 25 och 46, dnr 709/2009.

- 198 Konkurrensverket konstaterar även att det finns en efterfrågan av fler bilsporttävlingar utöver de som SBF administrerar, både i form av nya tävlingsformer och konkurrerande evenemang. De aktuella reglerna innebär emellertid att enskilda medlemmar begränsas i sina möjligheter att utöva bilsport eftersom de i princip är hänvisade till det utbud av tävlingar som SBF tillhandahåller. Vidare begränsas professionella och semiprofessionella utövares möjligheter att tjäna pengar på sin verksamhet.
- 199 Bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler har således ett konkurrensbegränsande resultat.
- Avsaknad av möjlighet att begära godkännande m.m.
- 200 Som konstaterats ovan framgår det inte av bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2, eller någon annanstans i SBF:s regelverk, att enskilda innehavare av tävlingslicens eller funktionärslicens kan begära ett godkännande för att anmäla sig till, delta i eller inneha uppdrag vid bilsporttävling som inte sanktionerats av SBF.¹⁸¹ Då det inte framgår av regelverket att enskilda medlemmar kan begära ett sådant godkännande kan det antas att enskilda medlemmar får intrycket att det inte finns någon sådan möjlighet.
- 201 Även om SBF hävdar att det i praktiken är möjligt för medlemmar att vända sig till Förbundsstyrelsen och be om tillstånd i det enskilda fallet, finns det inte några särskilt upprättade kriterier för hur en prövning ska gå till, utan en bedömning görs från fall till fall.¹⁸² Vidare saknar medlemmarna insyn i beslutsfattandet och vilka kriterier som ligger till grund för bedömningen av om tillstånd ska lämnas. Det finns därför risk för att godkännande eller avslag lämnas på ett godtyckligt sätt, och därigenom påverkar konkurrensen. För det fall en medlem faktiskt får avslag på en begäran om tillstånd att få anmäla sig till, delta i eller inneha uppdrag vid en bilsporttävling som inte sanktioneras av SBF, saknas det dessutom bestämmelser som ger den berörde möjlighet att få beslutet motiverat och överprövat av en opartiskt sammansatt instans.¹⁸³
- 202 Konkurrensverket bedömer att denna ordning kan påverka konkurrensen och förstärka den konkurrensbegränsning som bestämmelserna i G 7.1. och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler ger upphov till.

¹⁸¹ Jfr 8 kap. 8 § RF:s stadgar, se ab 54, avsnitt 2.5 och 3.4, dnr 114/2009.

¹⁸² Ab 54, avsnitt 3.2, dnr 114/2009 och fråga 2, 4 stycket och ab 12, dnr 709/2009.

¹⁸³ Jfr Commission staff working document, The EU and Sport: Background and Context, s. 74 och 77, SEC (2007) 935 och Tillkännagivande, offentliggjort i enlighet med artikel 19.3 i rådets förordning nr 17, rörande ärendena COMP 35.163 – anmälan av FIA:s bestämmelser, COMP/36.638 – FIA:s och FOA:s anmälan av FIA:s världsmästerskap i Formel 1 samt COMP/36.776 – GTR/FIA m.fl., s. 8 och 10, EGT 2001/C 169/03.

Märkbarhet

- 203 En förutsättning för att ett konkurrensbegränsande samarbete ska omfattas av förbudet i 2 kap. 1 § KL är att det begränsar konkurrensen på ett märkbart sätt.
- 204 Konkurrensverket bedömer att de aktuella bestämmelserna syftar till att begränsa produktionen eller försäljningen på marknaden för anordnande av bilsporttävlingar. Det är då inte nödvändigt att SBF:s marknadsandel överstiger 10 procent på den relevanta marknaden för att konkurrensbegränsningen ska presumeras vara märkbar. Trots detta gör Konkurrensverket följande bedömning.
- 205 I stort sett samtliga personer i Sverige med ett intresse för bilsport är i dag medlemmar i någon av de 470 motorklubbar som är medlemmar i SBF. SBF:s regler innebär att samtliga personer som vill delta i en av SBF sanktionerad bilsporttävling måste ha licens från SBF, vilket innebär att de blir bundna av den lojalitetsplikt som följer av SBF:s Gemensamma regler, vilket i sin tur innebär ett förbud mot att delta i andra bilsporttävlingar.
- 206 Utredningen har visat att de SBF-sanktionerade tävlingarna utgör över 90 procent av antalet arrangerade bilsporttävlingar i Sverige. Sett till omsättningen på marknaden för anordnande av bilsporttävlingar står de SBF-sanktionerade tävlingarna också för den absolut övervägande delen. Märkbarhetskriteriet i 2 kap. 1 § KL är således uppfyllt.

Idrottens särart och frågan om legitima syften*Analysmetod*

- 207 Som tidigare framgått är inte utövandet av idrott i sig undantagen från konkurrensrättens tillämpningsområde, i den mån det utgör ekonomisk verksamhet.¹⁸⁴ Som närmare redovisas nedan kan däremot en viss regel eller ett förfarande som i ett första bedömningssteg anses utgöra en förbjuden begränsning av konkurrensen vara rättfärdigad med hänvisning till legitima syften. En förutsättning är dock att de konkurrensbegränsande effekterna är en nödvändig följd av, och proportionerliga i förhållande till, de bakomliggande legitima syftena.¹⁸⁵
- 208 Av EU-domstolens rättspraxis och kommissionens beslut framgår att särarten i idrottsverksamhet beaktas vid bedömningen. Detta inbegriper regler som syftar till att säkerställa ett rättvist tävlande och en viss frihet för idrottsorganisationer att hitta lämpliga organisationsformer. Traditionellt finns det ett nationellt förbund per sport och medlemsstat som i sin tur är

¹⁸⁴ Se t.ex. mål C-519/04, Meca-Medina, p. 22, REG 2006 s. I-699, med vidare hänvisningar.

¹⁸⁵ Se mål C-309/99, Wouters m.fl., p. 97, REG 2002 s. I-1577 och mål C-519/04, Meca-Medina, p. 42, REG 2006 s. I-6991.

medlem i ett europeiskt förbund och ett internationellt förbund. Idrottens särart inbegriper även bl.a. folkhälsoaspekter och idrottens sociala och kulturella betydelse.¹⁸⁶ Som nämnts ovan finns det dock inte något allmänt undantag för regleringar inom idrott utan bedömningen av om konkurrensreglerna har överträtts måste göras i varje enskilt fall.

- 209 Enligt artikel 165 i EUF-fördraget, som infördes genom att Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009, ska Europeiska unionen bidra till att främja europeiska idrottsfrågor och ska då beakta idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion.
- 210 SBF har uppgett att artikel 165 i EUF-fördraget har tillkommit eftersom det har funnits ett behov av att klargöra att idrotten intar en särställning inom europeiskt samhällsliv och därför måste åtnjuta ett särskilt starkt skydd. Detta innebär enligt SBF bl.a. att de allmänna bestämmelser som reglerar samhället och näringslivet i allmänhet inklusive konkurrensreglerna inte utan vidare kan appliceras på ett sätt som äventyrar idrottens uppbyggnad och viktiga funktion.¹⁸⁷
- 211 Konkurrensverket vill framhålla att artikel 165 i EUF-fördraget är en befogenhetsregel som ger unionen möjlighet att bidra till att främja europeiska idrottsfrågor. Enligt Konkurrensverkets uppfattning påverkar inte införandet av artikel 165 i EUF-fördraget tillämpningen av EUF-fördragets konkurrensregler, såsom artiklarna 101 och 102. Redan av tidigare praxis framgår att och på vilket sätt idrottens särart ska beaktas vid tillämpningen av konkurrensreglerna på idrottens område.¹⁸⁸
- 212 Enligt gällande rättspraxis beaktas idrottens särdrag inom ramen för en analysmetod som EU-domstolen introducerade i målet *Wouters*,¹⁸⁹ och som sedermera utvecklades i målet *Meca-Medina*.¹⁹⁰ Den innebär att ett beslut bedöms mot bakgrund av

- 1) det övergripande sammanhang i vilket beslutet har fattats eller för vilket det medför verkningar, och, mer specifikt, dess syften

¹⁸⁶ Se Commission staff working document, The EU and Sport: Background and Context, s. 36, SEC (2007) 935, jmf. även kommissionens tillkännagivande, offentliggjort i enlighet med artikel 19.3 i rådets förordning nr 17, rörande ärendena COMP 35.163 – anmälan av FIA:s bestämmelser, COMP/36.638 – FIA:s och FOA:s anmälan av FIA:s världsmästerskap i Formel 1 samt COMP/36.776 – GTR/FIA m.fl., EGT 2001/C 169/03 s. 10.

¹⁸⁷ Ab 107, s. 4, dnr 709/2009.

¹⁸⁸ Jfr t.ex. Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, Utveckling av idrottens europeiska dimension, KOM(2011) 12 slutlig, s. 10-11.

¹⁸⁹ Mål C-309/99, *Wouters* m.fl., REG 2002 s. I-1577.

¹⁹⁰ Mål C-519/04, *Meca-Medina*, p. 42, REG 2006 s. I-6991.

- 2) om de konkurrensbegränsningar som följer av regeln är en del av dess syfte
- 3) om regeln är proportionerlig i ljuset av det uppnådda syftet.

- 213 I *Meca-Medina* ansåg EU-domstolen att de i målet omtvistade antidopningsreglerna syftade till att säkerställa en sund tävlan mellan idrottsutövare och att de begränsningar i klagandenas handlingsfrihet som reglerna innebar var nödvändiga för att idrottstävlingar skulle kunna anordnas på ett riktigt sätt.¹⁹¹
- 214 Andra legitima syften kan enligt kommissionen vara att säkerställa rättvisa tävlingar, ovisshet om tävlingars utgång, skydd för tävlandes hälsa och åskådares säkerhet, främjandet av ungdomsidrott, finansiell stabilitet hos klubbar eller lag samt enhetliga spelregler.¹⁹²
- 215 Av EU-domstolens praxis och kommissionens uttalanden kan utläsas att regler som är en naturlig del av tävlingsmomentet i idrottsserier eller internationella tävlingar, och som alltså inte syftar till att reglera tillträdet till marknaden, kan utgöra godtagbara inskränkningar.¹⁹³ Som framgår av kommissionens Vitbok om idrott¹⁹⁴ torde t.ex. regler om matchers längd, urvalskriterier för idrottstävlingar, sammansättning av landslag och antidopningsregler kunna rättfärdiga konkurrensbegränsningar med hänvisning till reglernas legitima syften.
- 216 Trots att idrottens särart ska beaktas i varje enskilt fall har kommissionen identifierat några exempel på idrottsregler som med stor sannolikhet kan vara problematiska från konkurrenssynpunkt. Till denna grupp hör bl.a. regler som skyddar idrottsorganisationer från konkurrens.¹⁹⁵ Hit hör också regler som hindrar någon från att överklaga beslut av en idrottsorganisation till en allmän domstol, om avsaknaden av möjligheten att överklaga förstärker ett konkurrensbegränsande avtal eller förfarande.¹⁹⁶

¹⁹¹ Mål C-519/04, *Meca-Medina*, p. 45, REG 2006 s. I-6991.

¹⁹² Commission staff working document, *The EU and Sport: Background and Context*, s. 68, SEC (2007) 935.

¹⁹³ Commission staff working document, *The EU and Sport: Background and Context*, s. 77, SEC (2007) 935.

¹⁹⁴ Vitbok om idrott, s. 13, KOM (2007) 391 slutlig.

¹⁹⁵ Commission staff working document, *The EU and Sport: Background and Context*, s. 77, SEC (2007) 935, och Tillkännagivande, offentliggjort i enlighet med artikel 19.3 i rådets förordning nr 17, rörande ärendena COMP 35.163 – anmälan av FIA:s bestämmelser, COMP/36.638 – FIA:s och FOA:s anmälan av FIA:s världsmästerskap i Formel 1 samt COMP/36.776 – GTR/FIA m.fl., EGT 2001/C 169/03 s. 10.

¹⁹⁶ Commission staff working document, *The EU and Sport: Background and Context*, s. 74 och 77, SEC (2007) 935 och Tillkännagivande, offentliggjort i enlighet med artikel 19.3 i rådets förordning nr 17, rörande ärendena COMP 35.163 – anmälan av FIA:s bestämmelser, COMP/36.638 – FIA:s och

- 217 Även i nu aktuellt fall ska idrottens särart beaktas inom ramen för tillämpningen av 2 kap. 1 § KL i enlighet med den analysmetod som EU-domstolen har utvecklat genom rättspraxis. Detta skulle kunna leda till att en konkurrensbegränsning anses rättfärdigad av ett legitimt syfte och därmed inte strider mot konkurrensreglerna.¹⁹⁷ Regler som har ett i sig legitimt syfte får emellertid, för att vara förenliga med konkurrensreglerna, inte innebära begränsningar som går utöver det som är nödvändigt och proportionerligt för att uppnå syftet med reglerna. Även legitima syften måste således vägas mot intresset av en fungerande konkurrens.

Av SBF anförda syften med reglerna

- 218 Som tidigare redovisats återfinns den grundläggande regeln om att vara det egna förbundet troget i 8 kap. 8 § RF:s stadgar, vilken SBF i egenskap av specialidrottsförbund inom RF har åtagit sig att följa.¹⁹⁸ Såväl motorklubbar som de enskilda personer som utövar motorsport inom klubbarna är skyldiga att solidariskt följa bestämmelsen. SBF har vidare antagit de ovan redovisade tävlingsreglerna vilka innefattar en lojalitetsplikt för förare och funktionärer (se G 7.1 och G 7.2). Det bör dock observeras att RF:s stadgar ger utrymme för SBF att tillåta licensinnehavare att delta i icke-sanktionerade tävlingar.
- 219 De ifrågasatta reglerna syftar, enligt SBF, till att säkerställa att idrottens verksamhetsidé¹⁹⁹ uppnås, dvs. att tillhandahålla idrott åt alla (i det här fallet bilsport) och att bedriva icke-kommersiell ungdomsverksamhet. SBF har framhållit vikten av att idrotten är en folkrörelse som har social, fostrande och kulturell betydelse. För att bevara idrottens sociala roll är det, enligt SBF, viktigt att iaktta och främja den etik och solidaritet som är nödvändig.²⁰⁰
- 220 SBF har även uppgett att syftet med regelverket är att säkerställa den idrottsliga och säkerhetsmässiga aspekten av tävlandet och tävlingen.²⁰¹ Den pyramidstruktur som kännetecknar organisationen bidrar enligt SBF till att upprätthålla principen om ett enda nationellt förbund per idrott och syftar bl.a. till att tävlingsverksamhet kan arrangeras under ordnade, likartade och rättvisa former.²⁰²

FOA:s anmälan av FIA:s världsmästerskap i Formel 1 samt COMP/36.776 – GTR/FIA m.fl., s. 8 och 10, EGT 2001/C 169/03.

¹⁹⁷ Mål C-519/04, Meca-Medina, p. 42, REG 2006 s. I-6991 och mål C-309/99, Wouters m.fl., p. 97, REG 2002 s. I-1577.

¹⁹⁸ Se 11 kap. 2 § RF:s stadgar, ab 63, dnr 114/2009. Se t.ex. även ab 54, s. 4, dnr 114/2009.

¹⁹⁹ Se ingressen till SBF:s stadgar, ab 58, dnr 709/2009.

²⁰⁰ Ab 54, dnr 114/2009 och ab 107, s. 2ff, dnr 709/2009.

²⁰¹ Ab 107, s. 9, dnr 709/2009.

²⁰² Ab 107, s. 5, dnr 709/2009.

Prövning av syftena och om konkurrensbegränsningarna är nödvändiga och proportionerliga

Syftenas legitimitet

- 221 Att tillhandahålla idrott (i det här fallet bilsport) åt alla eller att uppmuntra icke-kommersiell ungdomsverksamhet kan i sig vara legitima syften som motiverar vissa begränsningar.²⁰³ Detta innefattar även värnandet av idrotten som en folkrörelse.
- 222 Att bilsporttävlingar ska kunna anordnas och genomföras på ett rättvist, säkert och välordnat sätt kan också i sig vara ett legitimt syfte.²⁰⁴ Här inbegrips även den idrottsliga aspekten av tävlandet och tävlingen.
- 223 Det finns fördelar för klubbar att organisera sig i förbund och att ha gemensamma regler. Idrottens organisatoriska struktur har historiskt uppkommit för att det ska vara möjligt att utse bl.a. nationella mästare och ta ut landslag under rättvisa former. Idrottsrörelsens pyramidliknande struktur och det faktum att RF utsett SBF som enda nationellt förbund att administrera bilsporten i Sverige kan bidra till att uppnå ovan angivna legitima syften.
- 224 Konkurrensverket prövar nedan huruvida den konkurrensbegränsning som G 7.1 och G 7.2 i SBF:s Gemensamma regler ger upphov till är nödvändig och proportionerlig för att uppnå något av ovan angivna legitima syften, dvs. bedrivandet av icke-kommersiell ungdomsverksamhet, tillhandahållande av idrott åt alla och att bilsporttävlingar ska kunna anordnas och genomföras på ett rättvist, säkert och välordnat sätt.

Nödvändighets- och proportionalitetsprövning

- 225 Enligt Konkurrensverkets bedömning måste de av SBF anförda syftena med avseende på icke-kommersiell ungdomsverksamhet och tillhandahållandet av idrott till alla kunna uppnås även om SBF:s licensinnehavare ges viss möjlighet att delta i eller inneha uppdrag vid bilsporttävlingar som inte sanktioneras av SBF. Konkurrensverket anser i vart fall att de konkurrensbegränsningar som den långtgående lojalitetsplikten ger upphov inte är proportionerliga i förhållande till de angivna syftena.

²⁰³ Commission staff working document, The EU and Sport: Background and Context, s. 68, SEC (2007) 935.

²⁰⁴ Jfr t.ex. Tillkännagivande, offentliggjort i enlighet med artikel 19.3 i rådets förordning nr 17, rörande ärendena COMP 35.163 – anmälan av FIA:s bestämmelser, COMP/36.638 – FIA:s och FOA:s anmälan av FIA:s världsmästerskap i Formel 1 samt COMP/36.776 – GTR/FIA m.fl., s. 8, EGT 2001/C 169/03.

- 226 I sammanhanget är det också av vikt att idrottsrörelsen erhåller betydande offentliga bidrag varav en stor del fördelas av RF till den icke-kommersiella ungdomsverksamheten.²⁰⁵ Detta bidrar till att SBF även utan de långtgående begränsningar som följer av G 7.1 och G 7.2 kan säkerställa att idrottens verksamhetsidé uppnås genom att bl.a. tillhandahålla idrott åt alla och att bedriva icke-kommersiell ungdomsverksamhet.
- 227 Motorsport är en idrott med många risker som kräver säkerhetsåtgärder för att begränsa både antalet olyckor och effekterna av olyckor. Antalet funktionärer vid en bilsporttävling har därför stor betydelse för säkerheten och även möjligheten att garantera en rättvist genomförd tävling. Det kan därför i princip vara legitimt för en arrangör att söka säkerställa att ett visst nödvändigt antal funktionärer finns tillgängliga. Enligt Konkurrensverkets bedömning innebär emellertid den nuvarande utformningen av licensreglerna för funktionärer en mer långtgående begränsning än vad som är nödvändigt och proportionerligt för att säkerställa de säkerhetsmässiga aspekterna i ett enskilt fall.
- 228 För att bilsportevenemang ska kunna genomföras på ett välordnat sätt, och för att medlemsföreningar ska vara villiga att ta de ekonomiska risker som kan vara förknippade med ett specifikt bilsportevenemang, är det vidare av betydelse att en arrangerande förening kan förlita sig på att tillräckligt många licensinnehavare som anmält sig till eller innehar uppdrag vid evenemanget fullföljer sitt åtagande.²⁰⁶ Det skulle av detta skäl kunna vara legitimt att i ett enskilt fall neka licensinnehavare att anmäla sig till en annan bilsporttävling som krockar med det egna evenemanget. Enligt Konkurrensverkets bedömning innebär emellertid den nuvarande utformningen av licensreglerna för tävlande och funktionärer en mer långtgående begränsning än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet att genomföra tävlingar på ett välordnat sätt.
- 229 SBF:s bestämmelser om lojalitetsplikt för innehavare av tävlings- och funktionärslicens utgör enligt Konkurrensverkets bedömning inte sådana regler som är berättigade för att säkerställa den idrottsliga aspekten av tävlandet och tävlingen (t.ex. antalet förare i en tävling och tävlingens längd).

²⁰⁵ Stöd förekommer i flera former. På RF:s och SBF:s hemsidor framkommer följande. *LOK-stödet* (Lokalt aktivitetsstöd) syftar till att stödja ungdomsverksamheten i föreningarna och betalas från RF direkt till klubbarna. År 2009 betalades ca 400 000 kronor ut till 104 föreningar verksamma inom bilsport. *Idrottslyftet* är en satsning på barn- och ungdomsidrott. För år fyra i programmet, dvs. fram till första hälften av år 2011 har SBF ca 1 185 000 kronor att fördela. Öronmärkta bidrag för barn och ungdomssatsningar inom bilsporten uppgår således till knappt 1,6 miljoner kronor per år. Därutöver förekommer stöd direkt från kommuner. Ab 98-102, dnr 709/2009.

²⁰⁶ Jfr EU-domstolens dom av den 16 mars 2010 mål C-325/08, *Olympique Lyonnais v Olivier Bernard och Newcastle UFC*, p. 44.

- 230 Samtliga RF:s mästerskapstävlingar i bilsport inom landet anordnas inom ramen för SBF. Enligt Konkurrensverkets bedömning skulle en möjlighet för innehavare av SBF-licens att delta i viss tävlingsverksamhet utanför SBF inte inverka på möjligheten att utse svenska mästare under rättvisa former. Det samma gäller för uttagandet av representanter för Sverige i internationella tävlingar. Den långtgående lojalitetsplikt som innehavare av tävlingslicens idag är ålagda är således enligt Konkurrensverkets bedömning inte nödvändig för att exempelvis utse svenska mästare.
- 231 Sammanfattningsvis kan konkurrensbegränsningar som följer av bestämmelser som syftar till att uppmuntra icke-kommersiell ungdomsverksamhet, att tillhandahålla idrott åt alla, eller att bilsporttävlingar ska kunna anordnas och genomföras på ett rättvist, säkert och välordnat sätt i viss utsträckning vara tillåtna. Bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2, så som de nu är utformade, innebär emellertid i princip att en licensinnehavare alltid är förhindrad att anmäla sig till, delta i och inneha uppdrag vid bilsporttävlingar som inte sanktioneras av SBF. Enligt Konkurrensverkets bedömning får det anses överstiga vad som är nödvändigt för att uppnå något legitimt syfte. I vart fall är de begränsningar som reglerna ger upphov till inte proportionerliga i förhållande till dessa syften.

Undantag enligt 2 kap. 2 § KL

- 232 För det fall avtalet uppfyller villkoren för undantag i 2 kap. 2 § KL är de konkurrensbegränsningar som följer av avtalet inte förbjudna.
- 233 Förbudet i 2 kap. 1 § KL gäller inte för avtal som
- 1) bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,
 - 2) tillförsäkras konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,
 - 3) bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå målet i 1, och
 - 4) inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.
- 234 Som framgått av föregående bedömningar anser Konkurrensverket att de aktuella reglerna sätter konkurrensen ur spel genom att försvåra möjligheterna till marknadstillträde m.m.
- 235 Konkurrensverket har inte kunnat identifiera och SBF har inte heller anfört några av de positiva verkningar som avses i punkt 1 ovan.²⁰⁷

²⁰⁷ Se Ab 107, s. 13-14, dnr 709/2009.

- 236 För att eventuella effektivitetsvinster till följd av samarbetet kring reglerna ska komma konsumenterna till del, krävs dessutom att det finns ett tillräckligt konkurrenstryck på marknaden. Som framgår av bedömningen ovan har utredningen visat att de SBF-sanktionerade tävlingarna utgör över 90 procent av antalet arrangerade bilsporttävlingar i Sverige, och konkurrenstrycket från arrangörer utanför SBF är därmed begränsat.
- 237 SBF:s bestämmelser i G 7.1 och G 7.2 hindrar befintliga och potentiella aktörer från att bedriva verksamhet på marknaden för anordnande av bilsporttävlingar inom landet, och försvårar därmed även uppkomsten av nya bilsportgrenar och evenemang. Konkurrensverket konstaterar vidare att det finns en efterfrågan av fler bilsporttävlingar utöver de som SBF administrerar, både i form av nya tävlingsformer och konkurrerande evenemang. De aktuella reglerna innebär emellertid att enskilda medlemmar begränsas i sina möjligheter att utöva bilsport eftersom de i princip är hänvisade till det utbud av tävlingar som SBF tillhandahåller. Vidare begränsas professionella och semiprofessionella utövares möjligheter att tjäna pengar på sin verksamhet.
- 238 Eftersom Konkurrensverket inte har kunnat identifiera att reglerna skulle kunna leda till förbättringar av produktion eller distribution, kan de heller inte uppfylla villkoren i punkten 3.
- 239 Som redovisats ovan ger nämnda regler bl.a. upphov till en kvantitativ begränsning av tillträdet till dessa marknader. Med hänsyn till de inom SBF samverkande företagens marknadsandelar och marknadsinflytande samt SBF:s i praktiken monopolliknande ställning på marknaden för anordnande av bilsporttävlingar, begränsas konkurrensen på en väsentlig del av nyttigheterna i fråga. De aktuella bestämmelserna i G 7.1 och G 7.2 sätter således konkurrensen ur spel på den relevanta marknaden.
- 240 Inte heller finns det några positiva effekter av avsaknaden av möjligheten för enskild att få ett förhandsgodkännande att delta i en tävling som inte är arrangerad inom ramen för SBF, som kan motivera ett undantag enligt 2 kap. 2 § KL.
- 241 Förutsättningar för undantag enligt 2 kap. 2 § KL saknas således för det aktuella samarbetet.

Samhandel

- 242 När det gäller frågan om inverkan på handeln mellan medlemsländer kan det konstateras att SBF:s medlemmar utövar bilsport inom hela landet. SBF:s tävlingsregler, i vilka de aktuella bestämmelserna ingår, berör samtliga av SBF organiserade bilsporter i hela landet. Reglerna utgör bl.a. ett hinder för marknadsinträde, vilka försvårar för konkurrenter och potentiella konkur-

renter från andra medlemsstater att inträda på marknaden för anordnande av bilsporttävlingar i Sverige. Handeln mellan medlemsstater påverkas således märkbart.²⁰⁸ Artikel 101 i EUF-fördraget är därmed tillämplig.

- 243 Vad Konkurrensverket tidigare framfört om 2 kap. 1 och 2 §§ KL gäller också artikel 101(1) och (3) i EUF-fördraget.

Sanktion mot överträdelsen

Åläggande

- 244 Det är angeläget att den konkurrensbegränsning som SBF:s Gemensamma regler (G) innebär snarast upphör. Ett åläggande bör därför riktas mot SBF.

Utformningen av åläggandet

- 245 Ändamålet med ett åläggande enligt 3 kap. 1 § KL är att åstadkomma ett läge där någon överträdelse inte längre sker. KL ger Konkurrensverket möjlighet att välja det i det särskilda fallet lämpligaste åläggandet för att uppnå syftet med åläggandet – att få överträdelsen att upphöra.²⁰⁹ Innehållet i ett beslut om åläggande är således beroende av vilken typ av överträdelse det är fråga om och vilken form av åläggande som krävs för att få överträdelsen att upphöra.
- 246 Konkurrensverkets åläggande innebär att SBF ska ändra de Gemensamma reglerna så att konkurrensbegränsningen upphör.
- 247 Ett sätt för SBF att få konkurrensbegränsningen att upphöra är att ta bort de aktuella bestämmelserna (G 7.1 och G 7.2).
- 248 Om SBF tar bort de aktuella reglerna utgör det inte längre ett bestraffningsbart beteende för innehavare av tävlings- och funktionärslicens att delta i eller inneha uppdrag vid tävlingar utanför ramen för SBF:s verksamhet. Den nuvarande ordningen där det saknas en ordning för ansökan om godkännande att delta i eller inneha uppdrag vid tävlingar utanför SBF-sfären och möjligheten att få ett avslagsbeslut prövat av en opartiskt sammansatt instans, förstärker i sådant fall inte längre ett konkurrensproblem.

²⁰⁸ Jfr Commission staff working document, The EU and Sport: Background and Context, SEC (2007) 935, s. 67, fotnot 178 samt mål C-309/99, Wouters m.fl., p. 95, REG 2002 s. I-1577 och de förenade målen T 213/95 och T-18/96, Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) och Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK) mot Europeiska kommissionen, REG 1997 s. II-1739.

²⁰⁹ Motiven till 23 § i konkurrenslagen (1993:20), prop. 1992/93:56 *Ny konkurrenslagstiftning*, s. 90, som gäller även för 3 kap. 1 § KL eftersom någon ändring i sak inte är avsedd.

- 249 SBF ges genom åläggandets utformning också möjlighet att ändra reglerna så att de begränsar licenstagare från att delta i icke-sanktionerade biltävlingar endast i den utsträckning det är nödvändigt och proportionerligt för att säkerställa att bilsporttävlingar inom ramen för SBF ska kunna anordnas och genomföras på ett säkert, rättvist och välordnat sätt, eller ett därmed jämförbart erkänt legitimt syfte.
- 250 Om SBF istället ändrar sina regler måste reglerna utformas så att det klart framgår att det finns en möjlighet för licensinnehavare att få en prövning av huruvida deltagande i eller uppdrag vid en icke-sanktionerad tävling är förenligt med SBF:s regler eller ej. För att en sådan ordning inte ska påverka konkurrensen behöver licensinnehavarna ges rätt att erhålla motiverade beslut samt möjlighet till överprövning av en opartiskt sammansatt instans, såsom Riksidrottsförbundets skiljenämnd eller allmän domstol.
- 251 Det är viktigt att SBF:s medlemmar och andra får information om de förändringar som sker. SBF åläggs därför att informera sina medlemmar, föreningarna, om innehållet i åläggandet. Informationen ska publiceras på SBF:s hemsida på ett synligt och lättillgängligt sätt och finnas där under ett års tid. Detta möjliggör för licensinnehavare och andra intressenter att få del av informationen på ett lätt sätt.
- 252 SBF åläggs även att informera Konkurrensverket om vilka åtgärder som genomförs med anledning av åläggandet.

Vite

- 253 Åläggandet bör förenas med vite.
- 254 Syftet med ett vite är främst att framtvinga rättelse utan att vitet behöver dömas ut. När vitesbeloppet övervägs bör vitets syfte beaktas, dvs. att få parten att uppfylla huvudförpliktelsen. Vitet bör vara effektivt; ett alltför lågt vitesbelopp har inte den önskade effekten att rätta till en lagstridig situation.
- 255 Av 3 § viteslagen²¹⁰ framgår att vite ska fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå denne att följa det föreläggande som är förenat med vitet.

²¹⁰ Lag (1985:206) om viten.

- 256 Av förarbetena till viteslagen framgår att vitet bör bestämmas så högt att det inte blir ekonomiskt fördelaktigt för adressaten att underlåta att iaktta det.²¹¹ När det gäller de "omständigheter i övrigt" som ska beaktas nämns i förarbeten och kommentarer särskilt värdet av det föremål som avses med föreläggandet samt angelägenheten att föreläggandets föreskrifter vinner efterrättelse. Exempelvis nämns att ett högre belopp kan vara motiverat om föreläggandet avser att tillgodose ett betydande samhällsintresse.²¹²
- 257 Den nu aktuella typen av överträdelse är av allvarlig art. Kostnaderna för föreläggandets fullgörande och omfattningen av de på fordrade åtgärderna bedöms inte vara alltför omfattande. Det är angeläget att åläggandet efterlevs.
- 258 SBF:s omsättning uppgick år 2009 till ca 30,6 miljoner kronor. Konkurrensverket bedömer att ett vitesbelopp om en miljon kronor är skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1.

Detta beslut har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit konkurrenssakkunnige Staffan Martinsson.

Dan Sjöblom

Staffan Martinsson

Kopia till:

Sveriges Riksidrottsförbund

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.

²¹¹ Prop. 1984/85:96 med förslag till lag om viten m. m., s. 27.

²¹² R. Lavin, *Viteslagstiftningen, En kommentar*, s. 93 med hänvisningar däri.